

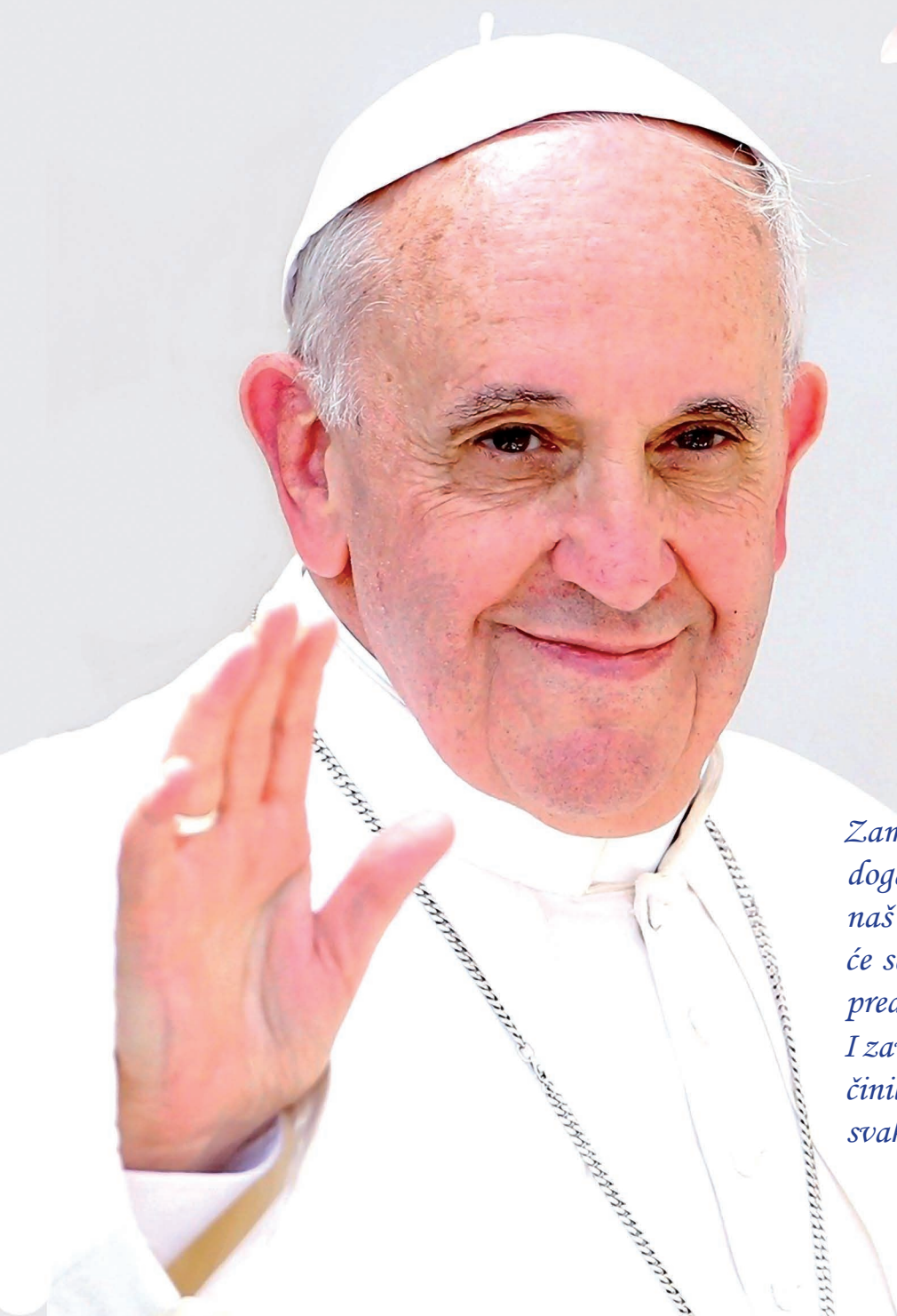
Vjesnik Вісник

ukrajinske zajednice u Hrvatskoj

української громади в Хорватії

ISSN 1847-327X

Broj 66, 2/2020. / Номер 66, 2/2020.

Zamisli o tome, kako će ovo što se događa danas, biti samo sjećanje, a naš svakodnevni obični život činit će se poput dara – neočekivanog i predivnog.

I zavoljet ćemo sve, što nam se do sada činilo obično. I bit ćemo zahvalni za svaku sekundu.

Papa Franjo

Освіта і культура онлайн

В Україні, як і в більшості країн Європи, введений карантин для запобігання розповсюдженню коронавірусу. Всі заклади освіти, культурно-розважальні центри тимчасово припинили свою роботу. Велика кількість людей, як в Україні, так і у Хорватії змушена відмовитися від звичного режиму життя і принаймні частково перейти до режиму онлайн. Онлайн освіта, робота та онлайн розваги допомагають з користю провести час карантину. У цей час культура й (само)освіта набувають особливого значення. Світові театри й галереї виходять в онлайн, концерти й покази мод відбуваються без глядачів, освітні курси стають дедалі доступнішими. Людина опиняється сама перед монітором із неймовірними можливостями. І ними варто скористатися. Читачам та глядачам пропонується безліч безкоштовних онлайн-ресурсів про культуру. Бібліотеки, відеолекції, записи театральних вистав і кіно зараз стають порятунком від нудьги і депресії та одночасно можливістю займатися тими справами, на які у нашому шаленому ритмі життя досі не було часу.

Ось лише короткий перелік сервісів, запропонованих українськими онлайн виданнями, якими можна урізноманітнити свій карантин:

Платформа з курсами **WiseCow** є відеолекторієм, який пропонує безліч курсів з історії, культури, літератури, живопису, кіно, моди, фотографії, журналістики, мистецтва, музики, театру, і соціуму. Крім того, платформа **Pusto Project** розповідає про живопис, літературу, балет та кіно.

Платформа онлайн-курсів **Prometheus** відкрила понад 100 безкоштовних занять для дистанційного навчання, а інтернет-ресурс **Takflix** пропонує українське кіно онлайн. Вечірні онлайн зустрічі з авторами ПЕН відбуваються щодня о 19.00 на сторінці Українського ПЕН у Facebook.

Онлайн-читання для дітей від «Видавництва Старого Лева» можете послухати щодня о 16:00 у Facebook чи Instagram.

В рамках проекту «Літур'єр: онлайн читання вголос» від **BookForum** щодва дні о 20:30 відбуватимуться літературні онлайн зустрічі з найвідомішими українськими авторами та авторками у Facebook. Крім того, Український інститут національної пам'яті розмістив у вільному доступі всі книги, видані під його егідою в електронному форматі.

«Відкрита книга» – онлайн-бібліотека української та світової класики. Цей ресурс без жодної реклами з літературними творами, які стали суспільним надбанням світової культури. Окремою рубрикою виділені твори зі шкільної програми зарубіжної та української літератури – тож знадобиться не лише аби самому пригадати класику, а й щоб підготувати школярів до виходу на навчання.

І на завершення, редакція Вісника, прислухаючись до численних рекомендацій лікарів просить своїх читачів: не забувайте піклуватися про своє здоров'я, частіше телефонувати рідним, уникати великого скупчення людей, тримати руки чистими, а розум ясным.

Бережіть себе та близьких!

Novosti iz djelatnosti Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske

- 2 Освіта і культура онлайн
- 4 Закінчився мандат голови Української громади Республіки Хорватія
- 6 Knjiga „Nacionalne manjine u Domovinskom ratu“
- 7 Svijet o Ukrajini i Ukrajincima
- 8 Intervju s grkokatoličkim župnikom iz Slavanskog Broda o. Aleksandrom Hmiljem
- 11 Znanstveni skup i publikacija o zaslužnim Osječanima, pripadnicima nacionalnih manjina
- 12 Učenice OŠ Vugrovec-Kašina snimile radio dramu „Černobilska molitva“
- 12 Kreativna radionica na nastavi ukrajinskog jezika u Zagrebu
- 13 "Pričaj mi na svom jeziku"
- 14 Održana godišnja Izvještajna skupština UKPD „Lesja Ukrajinka“ – Osijek
- 14 Відбулась телеконференція СКУ з країнами Східної Європи
- 15 Пандемія коронавірусу в Хорватії та землетрус у Загребі
- 19 Svestrana analiza suvremene ukrajinske književnosti
- 19 Ukrajinski književni postmodernizam
- 21 Безмірна сила віри й доброти

Djelatnosti naših društava

- 22 Міжнародний день рідної мови
- 22 Українська писанка – це особливий оберіг!
- 23 „Zajedno u različitosti“
- 24 У Загребі вшанували пам'ять Тараса Шевченка
- 24 У Осієку вшанували пам'ять Лесі Українки

Vijesti iz Ukrajine

- 25 Ugašen veliki požar oko černobilske nuklearke. Sumnja se na podmetanje
- 25 Літературні новини з України
- 26 Росія повинна нести відповідальність за військові злочини в Україні
- 26 Коронавірус в Україні. Поточна статистика
- 27 Taras Ševčenko i njegova naša Ukrajina
- 28 Ukrajinski povjesničar i arheolog prof. dr. sc. Orest Korčinski u Zagrebu

In memoriam

- 31 Antica Menac - inicijator uvođenja ukrajinskog jezika u nastavu na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

Na naslovnoj i zadnjoj stranici:
Papa Franjo
Proljetno cvijeće

IMPRESUM:

Izdavač: Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske
Издавец: Українська громада Республіки Хорватія
Kardinala Alojzija Stepinca 45, 32 000 Vukovar
Tel: 032/493-224 ; Fax: 032/493-224
e-mail: ukrajinskazajednica.hr@gmail.com
MB: 2331748 ; OIB: 35971824466
Žiro račun: PBZ HR4823400091110579040

Uredništvo Vjesnika:
Svetog Roka 53A, 31 000 Osijek
Tel: 098/ 1933-288
e-mail: vjesnikuz@gmail.com
ISSN 1847-327X

“Vjesnik” je dvomjesečnik, izlazi šest puta godišnje

Naklada: 1000 primjeraka

Tisak: Grafika d.o.o., Strossmayerova 295, 31 000 Osijek

Vjesnik ukrajinske zajednice u Hrvatskoj izlazi uz financijsku potporu Savjeta za nacionalne manjine RH

www.uzrh.hr

За видавця: Михайло Семенюк

За издавача: Mihajlo Semenjuk

Головний редактор: Оксана Мартинюк

Glavni urednik: Oksana Martinjuk

Редакція:

Борис Гралюк, Микола Застрижний, Іван Семенюк,
Віктор Камінський, Славко Бурда, Олеся Беч

Uredništvo:

Boris Graljuk, Nikola Zastrižni, Ivan Semenjuk,
Viktor Kaminskyj, Slavko Burda, Olesja Beč

Лектор хорватської мови: Нівес Романек

Lektor hrvatskog jezika: Nives Romanjek

Дизайн та комп'ютерна верстка: Антонія Буруш Маргета

Dizajn i kompjuterski prijelom: Antonia Buruš Margeta

Закінчився мандат голови Української громади Республіки Хорватія

Про посаду голови, роботу, плани та досягнення, наприкінці терміну повноважень розмовляємо з паном Михайлом Семенюком.

Чотири роки минуло з моменту зайняття посади голови Центральної організації українців Республіки Хорватія – Української громади РХ, тож ведемо розмову з головою Михайлом Семенюком про те, що було заплановано і виконано протягом чотирирічного мандата.

Пане Михайло, минуло чотири роки з тих пір, як Ви посіли посаду голови Української громади Республіки Хорватія. Ви змогли за цей час реалізувати все, що запланували на початку свого терміну?

Перш за все, я висловлюю задоволення роботою та співпрацею усіх наших товариств. На початку свого терміну я був дуже оптимістичним, що ми зможемо вирішити всі ті проблеми, які існували майже у всіх товариствах з часу заснування Української громади Республіки Хорватія (УГРХ). Я кілька разів намагався змінити або удосконалити деякі проекти, але мені здається, що в майбутньому необхідно оновити Президію молодшими людьми та збільшити кількість осіб у керівництві Української громади, щоб мати більше поглядів, думок, ідей та бачень діяльності УГРХ.

Які були ваші цілі та пріоритети під час виконання цього обов'язку?

Усі наші товариства мають кадрову проблему, як з керівниками гуртків фольклору, хореографії, співу та музики, так і з головами товариств, які по кілька мандатів лишаються на цих посадах і в кінцевому рахунку втомлюються від багаторічної активної праці в товариствах. Тому я спробував відвідати всі товариства, поговорити з людьми, які через насиченість чи вік планують або вже припиняють працювати в товариствах. Мені приємно, що сьогодні всі українські товариства в Хорватії продовжують працювати над збереженням мови, традицій та культури наших предків, які приїхали до Хорватії 120 років тому.

В останні кілька років ми маємо проблему в столиці Хорватії, Загребі, де працює кілька українських товариств. Ми всі сподіваємось і очікуємо від них кращого спілкування та взаємної співпраці, навіть і в рамках Української громади РХ. Я намагався бути справедливим і примирливим до всіх голів та членів товариств, а також до українців, які не є членами наших товариств. Вони могли отримати мою допомогу чи пораду в будь-який час. Ми намагалися, у співпраці з українськими товариствами в Україні, набуті професійних кадрів для хореографії та хору. На жаль, нам не вдалося реалізувати цю ідею, оскільки проблема полягає не лише у фінансуванні, а й узгодженні дат семінарів та репетицій.

Які проекти Української громади Республіки Хорватія можете виділити, як найбільш успішні у збереженні національної ідентичності в цьому регіоні?

Хоча проект з вивчення української мови за Моделлю Ц не є проектом Української громади, ми допомогли реалізувати цей державний проект, оскільки кожне наше товариство має проблеми з молодими людьми, які у більшості не розмовляють рідною мовою. На жаль, виживання будь-якого товариства у майбутньому викликає сумніви, якщо наші діти не будуть вивчати і розмовляти українською мовою.

Українська громада РХ щороку проводить центральну маніфестацію, в якій беруть участь усі українські товариства в Республіці Хорватія, а також українські товариства з БіГ, Словенії, Сербії та України. Дуже важливим проектом УГРХ є проведення української Дитячої маніфестації у Славонському

Броді. Вчителі української мови в Республіці Хорватія готують дітей до відзначення річниці видатної особи з України, і ми запрошуємо на цю подію українські товариства з Хорватії та сусідніх країн.

Важливо зазначити, що кожне товариство проводить власну локальну маніфестацію, яку присвячує назві свого товариства або будь-якій відомій особі чи події в історії України.

Крім того, вже роками ми вшановуємо пам'ять жертв Голодомору 1932-1933 років, і то щороку в різних містах і селах, щоб і хорватський народ дізнався про страшні події, які сталися в Україні.

Одним із значних проектів Української громади РХ є будівництво Українського будинку у Вуковарі. На якому етапі він знаходиться і коли очікуєте його функціонування?

Я оптимістичний щодо продовження роботи над нашим спільним Будинком у Вуковарі. Це великий проект, в першу чергу, для українців м. Вуковара та навколишніх місць, де оселилися українці, але фінансово вимогливий проект, який, сподіваємось, буде завершений через 1-2 роки і готовий для проведення різних культурних заходів. Ми сподіваємось, що нам допоможуть українці із цілого світу, а також місцеві та державні установи.

Нещодавно було підписано контракт із Фондом реконструкції та розвитку міста Вуковар на суму 800. 000,00 кун для продовження будівельних робіт.

Українська громада Республіки Хорватія є членом Всесвітнього та Європейського конгресу українців. Як ви працюєте з цими міжнародними організаціями, які об'єднують понад 20 мільйонів українців?

Щороку відбувається зібрання представників української діаспори у світі, частіше в Україні, але й в інших містах Європи на різних заходах, форумах, симпозиумах. Представляючи УГРХ, я познайомився з багатьма визначними українцями з близько тридцяти країн світу, де живе і діє українська діаспора. Ми в Хорватії дуже маленька діаспора (до 2000 осіб), але я з гордістю представляв роботу наших товариств. Дуже легко співпрацювати з українцями в будь-якій країні світу, але найбільшою перешкодою для цієї співпраці є обмежені фінансові ресурси, з якими працюють наші товариства.

Які основні джерела фінансування діяльності Української громади РХ та чи намагалися Ви запропонувати проектні ідеї для фінансування за рахунок коштів ЄС? Чи взагалі існує така можливість?

Основним джерелом фінансування товариств є Рада з питань національних меншин при уряді Республіки Хорватія. Частина фінансування товариств здійснюється за членські внески, фінансову допомогу місцевої, обласної влади, завдяки організації розважальних програм та за рахунок пожертв членів і шанувальників української культури. Ідея фінансування товариств за допомогою фондів ЄС існує. Однак такий проект не є легко досяжним, оскільки у нас недостатньо професійного персоналу та коштів для оплати фахівців. У майбутньому, можливо, знайдемо спосіб звернутися за допомогою до фондів ЄС.

Як ви співпрацюєте з батьківщиною Україною?

Я побував в Україні з 1986 року по теперішній час приблизно п'ятдесят разів. Маю там багато знайомих та друзів. Багато разів в Україні я досліджував своє коріння, а також возив інших українців простежити походження своїх предків. Я пишаюся багаторічною співпрацею з багатьма українськими товариствами в Україні, які приїжджають на концерти в

Хорватію. На жаль, фінансові можливості не дозволяють нам часто запрошувати товариства з України, а також нашим товариствам відвідувати Україну.

Як Ви оцінюєте свою співпрацю з головами товариств, які входять до складу Української громади Республіки Хорватія, членами Президії та Наглядової ради?

Багато хто сказав би, що голова Громади має не тільки честь, але й владу. Та все ж таки посада голови УГРХ – це, насамперед, великий обов'язок, який в першу чергу передбачає його статутну дієздатність. Голова УГРХ повинен бути дипломатом, рівний серед рівних, нікого не звинувачувати, йти на компроміс з усіма, бути доброзичливим і толерантним. Важливо брати участь в усіх культурних заходах товариств Української громади, співпрацювати з Посольством України в Республіці Хорватія. Голова УГРХ не має повноважень щодо прийняття самостійних рішень, лише має одим голос у прийнятті рішень на користь Громади.

Що ви не змогли реалізувати і які були найбільші перешкоди у Вашій роботі у сфері розвитку української культури та збереження рідної мови під егідою Центральної організації українців Республіки Хорватія?

Близько десяти років тому мені вдалося організувати літню школу для наших дітей в Україні, в містечку Бучач, а згодом у селі біля Мукачєва. Важливість цих шкіл полягала в тому, що діти з Хорватії вивчали українську мову, літературу, історію, географію, фольклор, музику, і, подорожуючи по Україні, ми знайомили дітей із традиціями та культурою своїх предків. Діти використовували набуті мовні навички у спілкуванні з місцевим населенням, у магазинах, музеях, а ми їм організовували різні спортивні та інші зустрічі з місцевими жителями. На жаль, 5 років тому, на початку військових дій в Україні, батьки більше не хотіли відправляти своїх дітей до України, хоча ці події були за 800 км від західної України. Найвищий пріоритет – це освіта наших дітей за Моделлю Ц, яка надається та фінансується урядом Республіки Хорватія. Я бажаю, щоб у наших товариствах та греко-католицьких парафіях проводилися курси української мови для різного віку, як це було у Славонському Броді за останні 2 роки. Зауважу, що товариства, які не мають україномовних членів, не мають перспектив на виживання. Одягнути українські костюми, танцювати, співати чи грати

може навчитися кожен, але коли українська мова зникне з того середовища, то і товариство перестане діяти.

Знаємо, що Ви на цій посаді працювали безкоштовно, поряд зі своєю щоденної роботою та родинними обов'язками. Як Вам вдалося виконувати таку відповідальну та вимогливу роботу?

У віці десяти років я активізувався в роботі українських товариств – танцював, декламував, брав участь у багатьох п'єсах, оперетах, грав, співав, керував гуртками дитячих та дорослих музичних ансамблів, хорів, отже, понад 48 років мого життя. Я дуже задоволений підтримкою своєї дружини, яка від шкільних років була залучена до роботи українського товариства в Славонському Броді. Пишаюся і своїми дітьми, які з п'ятирічного віку танцювали, співали та грали в українському товаристві «Україна» в Славонському Броді. Зараз вони є керівниками фольклорних колективів. Я часто відправляв своїх дітей в Україну на різноманітні заняття з мови, танців та музики, тому дуже сподіваюся, що вони продовжуватимуть діяти в Українській громаді РХ. Мені вдалося підпорядкувати своє сімейне життя і роботу так, щоб бути присутнім на всіх основних заходах українців на теренах колишньої держави, а також України. Кошти на ці поїздки обмежені, тому більшу частину витрат я фінансував сам. Я вдячний усім членам Президії та Наглядової ради Української громади Республіки Хорватія за чудову співпрацю.

Що ви бажаєте майбутньому голові Української громади Республіки Хорватія?

Передусім, допомагати головам товариств, які входять до складу Української громади РХ, у їх роботі. На жаль, моє бажання об'єднати українців старої та нової діаспори, можливо, мені не зовсім вдалося у моєму мандаті. Я думаю, що це дуже необхідно, оскільки діяльність та роботу українців, які приїхали до Хорватії 20-30 років тому, можна організувати різними способами. Їх освіта, досвід, знання мови, історії та культури України величезні, тому вони можуть нам багато домогтися в майбутньому в роботі Української громади РХ, щоб ми могли на належному рівні пропагувати всі цінності нашої прабабківщини: національні, культурні, традиційні, історичні та релігійні.

Слава Україні – Героям Слава – Слава Хорватії!

Розмову вела Оксана Мартинюк

Голова Української громади РХ Михайло Семенюк з учнями, які вивчають українську мову

Knjiga „Nacionalne manjine u Domovinskom ratu“

Ideja o realizaciji knjige „Nacionalne manjine u Domovinskom ratu“ potaknuta je od strane Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba koja me je nakon dva projekta koja su bila vezana za Domovinski rat „Mađari u Domovinskom ratu“ i „Sjećanja Bošnjaka na Domovinski rat u Hrvatskoj“ angažirala da napišem ovu knjigu pod naslovom „Nacionalne manjine u Domovinskom ratu“. Dakako, radilo se o znatno zahtjevnijem poslu od dosadašnje izrade dvije knjige koje su bile posvećene dvjema manjinama i njihovom sudjelovanju u Domovinskom ratu. Cilj ove knjige bio je da se o gotovo svakoj nacionalnoj manjini u Hrvatskoj i sudjelovanju njezinih pripadnika u posljednjem ratu napiše što je moguće više zanimljivih i korisnih podataka koji bi mogli biti temelj za daljnja istraživanja pojedinih tema i manjina u ratu. O nekim manjinama i njihovu sudjelovanju u Domovinskom ratu već su napisane knjige ili barem članci znanstvenika ili stručnjaka, odnosno pripadnika tih manjina. Tako su izašle knjige o sudjelovanju Roma (Borna Marinić, I mi smo branili Hrvatsku, Romi u Domovinskom ratu, Zagreb 2019.) i Rusina u Domovinskom ratu (Nikola Pap, Stradanje Rusina u Domovinskom ratu 1991./1992., Vukovar 2015.) te već spomenute dvije knjige o Mađarima i Bošnjacima. O Albancima u Domovinskom ratu održao je vrlo korisno i zanimljivo predavanje dr. sc. Jakša Raguž koje je u ovoj knjizi objavljeno u poglavlju o Albancima u Domovinskom ratu. Jedno od poglavlja u knjizi „Česi Zagrebu-Zagreb Česima“ autora Jurja Bahnika i Marijana Lipovca bilo je o Česima u Domovinskom ratu. Poglavlje u Česima u Domovinskom ratu u ovoj knjizi znatno je izmijenjeno spomenuto poglavlje koje sam napisao zajedno s Jurjem Bahnikom. Uz spomenute nacionalne manjine (Bošnjake, Albance, Čehe, Mađare, Rusine, Rome) obrađene su i ostale nacionalne manjine poput Bugara, Crnogoraca, Rusa, Nijemaca, Makedonaca, Poljaka, Slovaka, Slovenaca, Srba, Talijana, Ukrajinaca i Židova. Obrada svake nacionalne manjine temeljila se (gdje god je to bilo moguće) na iskazima živih svjedoka, sudionika Domovinskog rata, pripadnika nacionalnih manjina. Tako je u razgovorima sudjelovalo blizu stotinjak osoba iz različitih krajeva i iz različitih nacionalnih manjina. Intervjui su provedeni u Vukovaru, u istočnoslavonskim selima (Laslovo, Korod, Hrastin, Petrovci, Josipovac i druga), u Osijeku i u Baranji. Potom su razgovori vođeni i u Slavonskom Brodu, Vinkovcima, Sisku, Daruvaru, Lipiku, Karlovcu, Lipovljanima, Zagrebu, u Istri, u Dubrovniku i drugdje. Zbog količine materijala svi razgovori neće biti objavljeni (neki od njih su već objavljeni i u dvije spomenute knjige koje sam napisao i koje su objavljene). Kazivače sam pitao o tome kako su živjeli u socijalizmu, kakvi su bili međunarodni odnosi u vremenu prije rata, kada su prvi put pomislili da bi se zajednička država mogla raspasti, kada je započeo rat u njihovom kraju, na koji su način pristupili hrvatskim snagama, da li su kao pripadnici manjine imali problema u vrijeme rata na ratištima, koji su im bili najteži i najgori događaji u vrijeme rata, kada je za njih rat završen i kako se osjećaju danas, nakon gotovo trideset godina od početka rata. Pojedine manjine su imale svega jednog kazivača koji je prezentirao njihovu nacionalnu manjinu, dok su druge manjine imale i po nekoliko predstavnika iz razli-

čitih krajeva. Osim iskaza kazivača pokušao sam prikupiti što je moguće više članaka iz novina iz toga vremena, pa su i ti materijali korišteni pri izradi tekstova za pojedinu manjinu. Od kazivača sam dobivao fotografije iz vremena o kojemu su govorili, odnosno iz vremena Domovinskog rata, a prikupljeno je i nešto onodobnih dokumenata. Uz pomoć kolega iz Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata uspio sam prikupiti i podatke o stranim državljanima sudionicima Domovinskog rata. Jedan od zadataka ove knjige jest svakako i pokušaj donošenja procjene broja mogućih sudionika Domovinskog rata za pojedine nacionalne manjine. Te je brojeve teško donositi budući da ne postoje popisi sudionika Domovinskog rata po nacionalnoj strukturi. Ipak, prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku vidljivo je koliko je bilo muških pripadnika pojedine nacionalne manjine starih između 20 i 60 godina, pa je prema tome moguće donijeti zaključak o broju osoba koje su teoretski mogle sudjelovati u Domovinskom ratu. Kada je riječ o ukrajinskoj nacionalnoj manjini, razgovori s pripadnicima ove manjine provedeni su na području Osijeka, Vukovara, Slavanskog Broda, Zagreba i Lipovljana. Iz iskaza sudionika Domovinskog rata vidljivo je da je veliki broj Ukrajinaca koji su bili vojno sposobni branio Hrvatsku. Područja koja tradicionalno nastanjuje ukrajinska nacionalna manjina bila su najteže pogođena u ovom ratu, pa je logično da su Ukrajinci u iznimno visokom postotku branili svoju domovinu Hrvatsku. Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske te njezine udruge odazvali su se mojoj molbi te su mi pomogli da obavim razgovore s kazivačima. U organizaciji prikupljanja kazivača posebno su mi pomogli gospođa Marija Semenjuk, gospodin Slavko Burda, gospodin Nikola Zastrižni, gospodin Ivan Semenjuk i gospođa Oksana Martinjuk. Tako su u ovim razgovorima od pripadnika ukrajinske nacionalne manjine sudjelovali Slavko Burda, Ivan Semenjuk, Emil Sopka, Stefan Bojko, Mihajlo Dereh, Vasilj Voras, Ivan Šarek, Željko Koropatnicki, Nikola Zastrižni, Darko Karamazan, Vlado Karešin i Mirko Fedak.

Broj muškaraca između 20 i 60 godina, a koji su se izjasnili kao pripadnici ukrajinske nacionalne manjine u Hrvatskoj je 1991. živjelo 712. U Lipovljanima su popisani svi pripadnici hrvatskih snaga koji su bili podrijetlom Ukrajinci, a takvih je bilo 69, s područja Vukovara i okolice prema smatranju kazivača sudjelovalo je u Domovinskom ratu najmanje 100 Ukrajinaca, a s područja Slavanskog Broda i okolice najmanje još njih pedeset. I s područja Zagreba i Osijeka bilo je Ukrajinaca koji su sudjelovali u ratu. Dakle, broj Ukrajinaca koji su sudjelovali u Domovinskom ratu kreće se sasvim sigurno oko 250-300, a vrlo vjerojatno i više.

Knjiga „Nacionalne manjine u Domovinskom ratu“ bi trebala izaći iz tiska ove godine. Istraživanja su uglavnom završena, a prikupljaju se još posljednji materijali za pripremu knjige za tisak. Nadam se da će biti dobro primljena i kod ukrajinske nacionalne manjine i da će u sredinama gdje tradicionalno žive Ukrajinci u Hrvatskoj biti javno prezentirana.

dr. sc. Filip Škiljan,
znanstveni savjetnik u Institutu za migracije i narodnosti

Svijet o Ukrajini i Ukrajincima

Autor projekta i urednik Vasyl Kyrylych

Knjiga je s takvim nazivom objavljena na ukrajinskom i predstavlja opsežan prikaz percepcije zemlje i njenoga naroda u svijetu – od duboke prošlosti do sadašnjosti. Knjigu je priredio ukrajinski diplomat, aktualan veleposlanik Ukrajine u Republici Hrvatskoj, gospodin Vasyl Kyrylych. Knjiga je svojevrsna posjetnica kojom se predstavlja ne samo veleposlanik, već i njegova zemlja. Kroz tu knjigu autor utjelovljuje jedan od glavnih zadataka diplomacije – prezentirati svoju zemlju s težnjom razvijanja obostranih interesa. Nije ništa neobično da veleposlanik predstavlja svoju zemlju i znamo ga kao autora knjiga kojima izražava jedan od glavnih zadataka struke – prezentirati svoju zemlju i razvijati prijateljske odnose. Ta svojevrsna „vizit karta“ je antologijski izbor odaziva brojnih istaknutih osoba sa svih strana svijeta i različitih vremena – o Ukrajini i njenom narodu. Zašto je nastala takva knjiga? Osim spomenutoga, jedan od razloga vidimo u problemu identiteta koji je nastajao zbog povijesnih okolnosti u kojima se formirao naziv zemlje. Prirodne su osobitosti odigrale svoju ulogu u povijesnoj sudbini Ukrajine, jedne od najplodnijih zemlja svijeta, u kojoj je 40 posto europske crnice. Zemljopisno uglavnom ravničarska, osim Karpata na zapadu i krimskog gorja na jugu, uvijek je bila privlačna osvajačima. U povijesnim epohama naziv zemlje se mijenjao prema različitim izvorima pa se zvala Skitija (Herodot), Sarmatija (Strabon), Anti (bizantski izvori) Rus'ka zemlja (Nestor), Ukrajina (Kijevski ljetopis 1187.), Mala Rossia (carigradska patrijaršija 14. stoljeća). Zemlja kozaka, Rutenija (zapadni izvori 17 st.), Get'manščyna (18. st.), slijede nazivlja kolonizirane zemlje 19. stoljeća kao Malorusija, Jugo-zapadni kraj - pod Ruskim carstvom ili Galicija, Bukovyna, Karpatska Rus' pod Austrougarskom monarhijom. Zatim je UNR 1917-1918, USSR pod Sovjetima i danas Ukrajina. Kroz stoljeća Ukrajina se u teškim uvjetima otpora osvajačima, posebice ruskih, borila za pravo dokazati identitet. Svjedočenja inozemnih putnika bila su jedan od značajnih izvora za potvrđivanje osebnosti. Padom sovjetskog režima su objavljivana pojedina svjedočenja.

Knjiga koju je priredio Vasyl Kyrylych je prva i jedinstvena knjiga koja daje cjelovitu sintezu cjelokupne građe – od najstarijih svjedočenja do modernog doba. Podijeljena je u velika poglavlja kao *Ukrajina u izjavama državnih djelatnika, političara i relacijama*

diplomata donosi izjave sistematizirane u potpoglavlja: Imperatori, monarsi, kraljevi o Ukrajini; Poglavari država i vlada o Ukrajini; Relacije diplomata o Ukrajini; Predstavници međunarodnih i regionalnih organizacija; Politički, društveni djelatnici i vojna lica. Poglavlje *Recepcija Ukrajine znanstvenicima, piscima, umjetnicima* je predstavljeno adekvatnim potpoglavlja. *Ukrajina u pastirskoj riječi* predstavlja izreke predstavnika crkve. Završno poglavlje *U fokusu inozemnih medija* donosi svjedočenja iz brojnih zapadnih medija. Antologija započinje uvodnom riječju autora *Odras Ukrajine* i pogovorom *Preobražaj Ukrajine*. U uvodu autor opaža: „Tijekom stoljeća svijet se zanimao za Ukrajinu – putnici su prošli stotine kilometara zemljom ukrajinskom, veleposlanici s darovima dolazili njenim vladarima, znanstvenici su istraživali fenomen Ukrajinaca... Političari su slagali sve nova i nova polja svojih interesa na terenima Ukrajine. I svatko je izrađivao vlastito razumijevanje Ukrajine i njenoga naroda...“ „Svijet o Ukrajini i Ukrajincima“ je pokušaj istražiti recepciju Ukrajine u očima različitih prema svojim pogledima inozemaca. Knjiga je masiv mikrolikova Ukrajine, koji nastaju na temelju izvornih svjedočenja...“ Dalje slijedi veliki masiv (oko 450 stranica) najrazličitijih likova koji govore o Ukrajini. Vasyl Kyrylych je ovim radom stvorio pravo otkriće, pretvorivši Ukrajinu koja je često bila imenovana kao *terra incognita* u zemlju koja je ozvučena mnoštvom glasova iz različitih vremena i slavnih ličnosti – od prvih doživljavanja Slavena, kako to vidi bizantski car Mavrikiy, 582. – 601., prema kojemu su oni slobodarski i nikada se ne daju biti u jarmu tuđe vlade, do niza drugih narednih vremena kao francuski pisac Édouard Schuré: Arijska rasa se rodila na zemlji Skitiji 7-8 tisuća godina prije. Ruski car Petar Prvi opaža da je Maloruski narod razuman i lukav. On je kao pčela - voli rad, daje ruskoj državi bolji med razuma i bolji vosak za svijeću ruske prosvjete, ali on ima i ubod... Prema Bismarcku, Moć Rusije može biti potkopana samo odcjepljenjem Ukrajine. Lenjin je uzvikivao: Izgubiti Ukrajinu – znači izgubiti glavu! Mnogobrojni citati su iz modernih vremena kao: Vi ste zemlja s velikim potencijalom (Margaret Thatcher); Ukrajinska vojska bori se (po Donbasu – J.P.) ne za cjelovitost Ukrajine, već za to da Ukrajina opstane. Ona se otrgnula od naše proklete, prezrene, robovske, zlobne Rusije. Čuvajte Ukrajinu, ona je – nada čovječanstva. Slava Ukrajini! Herojima slava! (Valerija Novodvorskaia, 2014). Ukrajina je – najvrjedniji aktiv Ukrajine (George Soros); Ukrajina je novi važan prostor na euroazijskoj šahovnici. Ona je geopolitički centar jer upravo njeno postojanje kao neovisne države pomaže transformirati Rusiju (Zbignjev Bžezinski). Ukrajina je zemlja, iz koje se prije više od tisuću godina Evanđelje počelo širiti u povijesti i kulturnoj stvarnosti naroda istočne Europe... Dolazim vam, drago pučanstvo Ukrajine, kao prijatelj vašeg plemenitoga naroda... (papa Ivan Pavao II, 2003.). Za Rusiju je Ukrajina uvijek bila masni komad, i zato je sjeverno-istočni susjed uvijek pretendirao kao da je to njegov teritorij (rabin Jack Bemporad, 2016.). Neka blagdan uskrasnica Kristovog donosi svjetlost mira u voljenu Ukrajinu, neka Gospodin pošalje mir Ukrajini (papa Franjo, 2016.). Brojni drugi iskazi predočavaju Ukrajinu u očima svijeta.

U pogovoru autor zaključuje da je formiranje međunarodnog autoriteta zemlje – strateški, dugotrajni proces koji je složen ali realan glede ostvarenja. Takva je težnja posve bliska hrvatskom društvu kao i diplomaciji koja se nerijetko suočava s lažnim stereotipima nastalim u nedobronamjernim sredinama. Antologija ukrajinskog veleposlanika Vasylja Kyrylycha je vrijedan, značajan primjer plemenitih težnji predočiti svoju zemlju koja zaslužuje pozornost u ime razvitka uzajamnih odnosa, u našem slučaju ukrajinsko-hrvatskih, tradicionalno prijateljskih.

Jevgenij Paščenko, sveučilišni profesor

Intervju s grkokatoličkim župnikom iz Slavanskog Broda o. Aleksandrom Hmiljem

Iako je bilo vrijeme Velikog tjedna koje prethodi najvećem kršćanskom blagdanu Uskrsu, blagdanu veselja i pobjede života nad smrću ovaj razgovor-intervju sam vodio, poštovani čitatelji, u jednom veoma čudnom i promijenjenom vremenu i na različit način od uobičajenog. Svu komunikaciju sa sugovornikom sam vodio elektroničkim putem bez međusobnih susreta. Dogovarali smo se mobilnom vezom i e-mailovima jer se vrijeme komunikacije u kratkom vremenu drastično promijenilo radi korona virusa koji je napao cijeli svijet pa tako i Republiku Hrvatsku i u cijelosti poremetila život i navike ljudi. Unatoč tome, nadam se da sam ovaj intervju-razgovor uspješno obavio i da će čitatelji saznati mnogo nepoznatih detalja o našem o. Aleksandru i župi koju uspješno vodi.

Poštovani oče Aleksandre, na početku našeg razgovora zamolio bih Vas da nam kažete o sebi, kada i gdje ste rođeni, kada ste pošli u školu, osnovu, srednju i bogosloviju, imate li obitelj?

Rođen sam 21. siječnja 1989. godine u Banja Luci (BiH) od oca Jaroslava i majke Marije rođ. Stupjak. Odrastao sam u Prnjavoru (BiH) gdje sam završio osnovnu školu i opću gimnaziju. Primljen sam u grkokatoličko Sjemenište u Zagrebu kao svećenički kandidat Križevačke eparhije 2008. godine. Trogodišnji preddiplomski studij filozofije završio sam u Zagrebu na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove 2011. godine. Četverogodišnji diplomski studij teologije završio sam na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu 2015. godine. Nakon studija, 2015. godine, vjenčao sam se s Majom rođ. Kemfelja u Jastrebarskom, a već u kolovozu iste godine u Prnjavoru zaređen za svećenika Križevačke eparhije. Supruga i ja imamo sina od tri godine i radosno iščekujemo drugog sina koji bi se trebao roditi ove godine.

Je li župa Uzvišenja svetog Križa u Slavanskom Brodu prvo mjesto Vašeg službovanja, kada ste došli u župu i koga ste naslijedili?

Nakon moga ređenja za svećenika u kolovozu 2015. godine svoju prvu službu u Križevačkoj eparhiji dobio sam 13. listopada 2015. godine i to za upravitelja župe Uzvišenja svetoga Križa – Slavonski Brod i za upravitelja župe Uznesenja presvete Bogorodice – Gornji Andrijevc. Prije mene ovim župama upravljao je o. Ivan Barščevski (1973.-2015.) koji je bio 16. po redu dušobrižnik župe Sibinj.

Molim Vas oče Aleksandre, pojasnite našim čitateljima ustroj grkokatoličke župe u Slavanskom Brodu i koja naselja obuhvaća?

Kada govorimo o današnjoj grkokatoličkoj župi Slavonski Brod onda moramo imati u vidu staru grkokatoličku župu Uznesenja presvete Bogorodice – Sibinj od koje su u novije vrijeme razdvajanjem nastale tri nove grkokatoličke župe: Župa sv. Jozafata – Sibinj (naselja Sibinj, istočni dio Odvoraca, Završje, Slobodnica, Bartolovci); ovom župom i dalje upravlja o. Ivan Barščevski od 1973. godine do danas, Župa Uznesenja presvete Bogorodice – Gornji Andrijevc (naselja od Gornjih Andrijevac sve do Nove Gradiške na zapadu i Požege na sjeveru), Župa Uzvišenja svetoga Križa – Slavonski Brod (Slavonski Brod s prigradskim naseljima, Bukovlje i naselja do Garčina na istoku).

Preuzimanjem Župe u Slavanskom Brodu počeli ste veoma aktivno raditi, okupljati vjernike i uključivati se u crkveni život i surađivati sa rimokatoličkim svećenicima a i udrugama u Slavanskom Brodu?

Od svog dolaska u Slavonski Brod nastojim što više povezati vjernike u našoj župnoj zajednici. Zadatak je dosta zahtjevan, vjernici većinom žive udaljeni kako od središta župe, tako i međusobno jedni od drugih obzirom da žive u različitim naseljima grada ili različitim općinama na selu. Također nastojim u svom djelovanju da župna zajednica bude prepoznata u našoj okolini, da se što više čuva naš identitet pa da i u budućnosti u ovom kraju postoji zajednica koja je nositelj grkokatoličkog obreda. Naravno, sve su ovo zadaci koje svaki svećenik pokušava na svoj način ostvariti, a ja sam tek na početku tog puta. Svakako je važno da imamo dobru suradnju s rimokatoličkim svećenicima na ovom području koji mogu puno doprinijeti u očuvanju našeg identiteta. Puno je dobrih svećenika koji našoj zajednici pomažu u ovome cilju. Također, tu su i udruge s kojima dijelimo zajednički cilj očuvanja identiteta, stoga je suradnja sasvim prirodna i neizostavna.

Poznato je da ste organizirali i nekoliko veoma uspješnih hodočašća u Hrvatskoj a i u pradomovinu većine župljana, u Ukrajini?

Da, to me posebno raduje. Shvatio sam da je to dobar način za bolje upoznavanje svog obreda i vjere, ali i međusobno povezivanje i upoznavanje naših vjernika posebice zbog spomenute

fizičke udaljenosti diljem Brodsko-posavske županije. Proteklih godina imali smo jako lijepih putovanja i upoznavanja s duhovnim nasljeđem naših i drugih kršćanskih tradicija u Hrvatskoj i inozemstvu. Izdvojio bih hodočašće u Zapadnu Ukrajinu 2016. godine, jer je to bilo posebno emotivno putovanje za naše vjernike. Tom prigodom vjernici su imali priliku u vrijeme Uskrsa doživjeti bogatstvo tradicije kraja iz kojega su i naši preci doselili u Hrvatsku prije više od sto godina. Također, na ovome hodočašću dogodili su se i jako emotivni susreti nekih naših vjernika sa daljnjom rodbinom iz Ukrajine. Mogu reći da iza svakog hodočašća ostaju ne samo prekrasne uspomene i prijateljstva nego i različiti darovi od Boga koji se na svoj način ostvaruju u našoj zajednici. Ove godine planiran je put u Slovačku, u posjetu našim grkokatolicima koji žive u Košicama i okolnom kraju, ali zbog trenutnog stanja oko pandemije korona virusa ovo hodočašće je otkazano.

Kakvi su uvjeti rada i stanovanja u Župi? Znamo da je crkva relativno nova, izgrađena je u vrijeme službovanja Vašeg prethodnika, o. Ivana Barščevskog a da je župni stan, odnosno kuća u kojoj se stanovalo bila stara preko sto godina i srušena je prošle godine. U „Vjesniku“ smo pisali o posveti temelja za novi župni stan, što se događa na terenu ?

Za dobar i kvalitetan rad potrebna je dobra i funkcionalna infrastruktura, tek onda trud, aktivnost i rad dolaze do izražaja. Na tom polju imamo riješeno pitanje okupljanja vjernika u liturgijskim prostorima i to je ono što je najvažnije i što je ostvareno trudom i mukom naših prethodnika, što svećenika, što vjernika. Ostalo što omogućuje napredak i razvoj zajednice su popratni pastoralni sadržaji koji donose svoje plodove. Na tom polju učinjeno je puno. Ove godine u tijeku je izgradnja novog župnog stana s pastoralnom dvoranom. Novi objekt riješit će pitanje stanovanja svećenika u Slavonskom Brodu, imat će odvojene službene prostorije - ured dostupan vjernicima, prijeko potrebnu dvoranu koja će, nadam se, biti mjesto

okupljanja naših vjernika. Drugim riječima, sve ono što do sada nismo imali kao župa a bilo je jako potrebno to ćemo sada dobiti ovim novim objektom. Trenutačno je izvođač radova završio s izlivanjem ploče na budućem objektu župnog stana s pastoralnom dvoranom u Slavonskom Brodu.

Hoće li se u sklopu izgradnje župnog stana obnoviti i postojeća crkva i ako hoće, kakav je plan uređenja, promjena i dodataka na postojećoj crkvi?

Riječ je samo o sanaciji postojećeg objekta u energetske smislu, uz nekoliko vizualnih i tehničkih osvježenja koje će pridonijeti boljoj funkcionalnosti i izgledu prostora u sakralnom i liturgijskom smislu. Tu bih volio izdvojiti obnovu ikone presvete Bogorodice koja će krasiti našu crkvu te biti mjesto okupljanja i molitve našoj nebeskoj Majci. Riječ je o jednoj od najvrijednijih svetinja koju naša župa posjeduje. Starija je od 100 godina, nabavljena iz Ukrajine u samim počecima života i okupljanja naših vjernika na ovima prostorima. Restauracija će koštati 15000 kn a sredstva su skupljena ponajprije od naših vjernika koji su se rado odazvali ovoj akciji, kao i mnogi drugi dobrotvori.

Kada se planira završetak radova?

Nadamo se da uz novonastale okolnosti koje prijete ne samo nama nego čitavome svijetu, posebice u ekonomskom smislu, neće doći do kašnjenja i problema oko završetka župnog stana. Radovi bi trebali biti gotovi najkasnije do početka ljeta 2021. godine kada bi trebali započeti i bogoslužje u našoj crkvi.

Od vremena početka radova na rušenju i izgradnji novog župnog stana nije velik vremenski odmak ali se mnogo toga u Župi a i u državi i svijetu drastično promijenilo. Isprva je službe bogoslužja premješteno u filijalnu crkvu u Bukovlju a pojavom korona virusa, masovna okupljanja, pa tako i bogoslužja su zabranjena. Kakva je sada situacija i kako komunicirate sa svojim vjernicima?

o. Aleksandar sa svojim župljanima u crkvi u Slavonskom Brodu

Treba svakako pohvaliti naše domaćine u Bukovlju i zahvaliti na njihovom trudu i angažmanu oko svega što čine u ovoj situaciji kada vjernici iz Slavenskog Broda dolaze u filijalnu crkvu na bogoslužje. S obzirom na okolnosti oko korona virusa sva javna okupljanja su zabranjena pa tako i liturgijska. Bogoslužja se i dalje održavaju redovito kako je uobičajeno, ali trenutačno u kapeli naših sestara Vasilijanki u Slavanskom Brodu, privatno, prema uputama Stožera civilne zaštite o socijalnom kontaktu. Zahvaljujući naprednoj tehnologiji današnjice u mogućnosti smo i dalje, premda odvojeni fizički, biti vidljivi našim vjernicima putem društvenih mreža. Tako naši vjernici putem Facebook stranice mogu redovito pratiti sva bogoslužja uživo i na taj način sudjelovati u liturgiji molitvom. Naravno da je sada posebno važno biti u kontaktu sa svojim vjernicima, pa tako barem telefonski čuti kako se drže u ovom iskušenju i opasnosti.

Uz zahvalu, na kraju našeg razgovora zamolio bih Vas, oče Aleksandre, da našim čitateljima pošaljete poruku, kako živjeti u ovim teškim i turbulentnim vremenima, naročito u kontekstu ove sadašnje ugroze, kako ploviti kroz ovaj užurbani život pun obveza a ostati dobar čovjek i vjernik a naročito kako služiti danas svom narodu, vjernicima i naravno svojoj obitelji?

Svakako ono što bih htio poručiti svima kao svećenik jest to da je izuzetno važno u ovome iskušenju biti dosljedan svojim kršćanskim načelima koja upravo sada dolaze u prvi plan. Znamo da se u nevolji poznaje junak, da se zlato ispituje vatrom, tako se i u ovoj nevolji vidi tko je čovjek, a posebice tko je pravi kršćanin. Počevši od našeg odnosa prema nastaloj situaciji naša vjera nam nalaže da budemo prije svega primjerni građani, a to bi značilo da mjere koje su postavili odgovorni i stručni ljudi po savjesti vjerno vršimo, da druge na to potičemo i da svojim primjerom pokazujemo odlučan stav koji može pomoći u borbi protiv opasnosti koja prijeti svima nama. Na privatnom planu imamo priliku da svojim ukućanima primjerom snage,

strpljivosti, kreativnosti, pažnje, ljubavi i suosjećanja pokažemo što znači biti kršćanin. Pokazati kako unutarnja snaga koja je ključna za ovakve situacije ali i za sve u životu, dolazi od vjere u Boga, od Isusa Krista koji je mukom i smrću pobijedio čak i smrt. Treba pokazati kako je kršćanin čovjek nade koji ne očajava i strahuje pred onim što će biti, već vjeruje da Gospod vodi ovaj svijet prema spasenju. Nadalje, treba pokazati ljubav na djelu, da i onda kada imamo najmanje volje i snage da i tada uzmognemo prije svega ljubiti i misliti na svoje bližnje a ne samo na sebe. Svijet i svako vrijeme sa sobom nosi svoje breme, možemo se predati životu i ploviti kuda nas struje ovoga života vode. S druge strane možemo mijenjati sebe tako da upoznamo pravi život koji nam je pokazao Isus Krist. Čovjeka koji živi po Božjim zapovijedima ne ometa užurbanost ovoga svijeta, nikakve prijetnje pa ni smrt. Svima vama, dragi čitatelji, želim sretan i blagoslovljen Uskrs! Obnovio nam Isus palu ljudsku narav i utvrdio nas u vjeri svojim uskrsnućem iz mrtvih: Hrystos Voskres!

Razgovor vodio: Nikola Zastrižni

Konture novog župnog stana u izgradnji

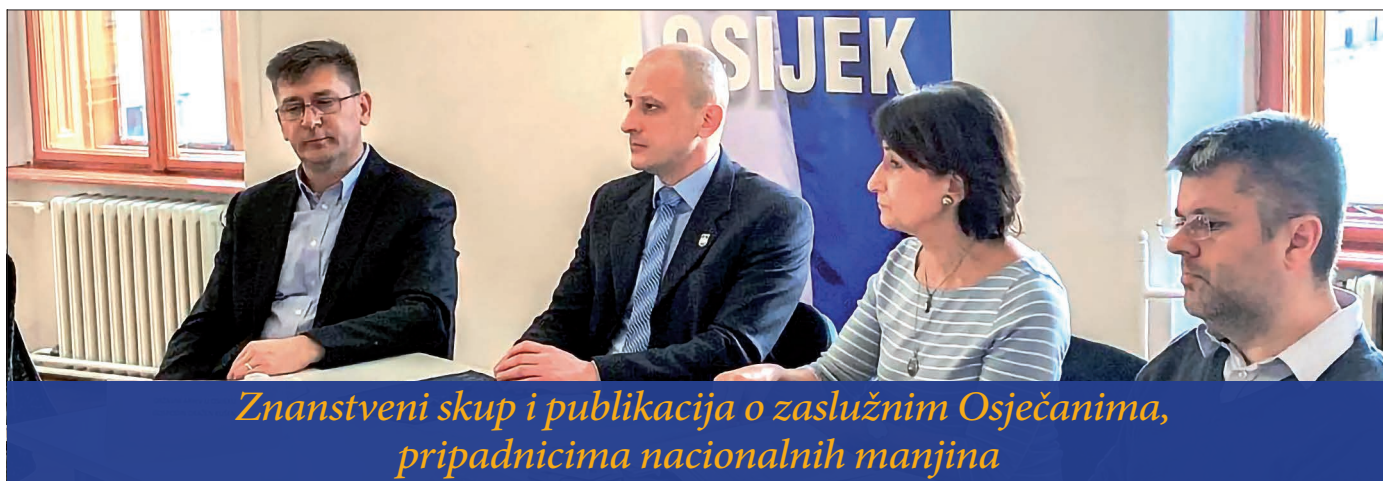

Slika Bogorodice, Slavonski Brod

o. Aleksandar daje neojerejski blagoslov svojim roditeljima Mariji i Jaroslavu na ređenju u Prnjavoru

Znanstveni skup i publikacija o zaslužnim Osječanima, pripadnicima nacionalnih manjina

Prvi ovogodišnji sastanak Grada Osijeka s predstavnicima nacionalnih manjina održan je u Muzeju Slavonije na Trgu Svetoga Trojstva u Tvrđi. Uz domaćina Denisa Detlinga, ravnatelja Muzeja Slavonije i zamjenika gradonačelnika mr. sc. Borisa Piližotu, sastanku su se odazvali voditeljica Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku – Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, akademkinja Vlasta Piližota i ravnatelj Državnoga arhiva dr. sc. Dražen Kušen. Pozvane su sve nacionalne manjine, uključujući one koje nemaju svoja vijeća pa su se sastanku odazvali i predstavnici austrijske, češke, ukrajinske i židovske manjine.

Dogovoreno je da će se 8. svibnja organizirati Znanstveni skup u prostoru Stare pekare, gdje ćemo raspravljati o povijesnom kontekstu, etničkom podrijetlu i položaju nacionalnih manjina, kako bismo dobili konkretan okvir unutar kojega će se realizirati i izdavanje publikacije „Osječki znanstvenici i umjetnici – pripadnici nacionalnih manjina“. Taj znanstveni skup održat će se u sklopu obilježavanja Dana nacionalnih manjina u Osijeku 9. svibnja – simbolično na Dan Europe koji promiče zajedništvo i mir. Manjine će dobiti dodatni vjetar u leđa za pokazivanje kulture, običaja i tradicije unutar Osijeka koji je multikulturalan, multietničan i multikonfesionalan grad – rekao je Boris Piližota.

Potkraj prošle godine Zavod HAZU-a u Osijeku s akademkinjom Vlastom Piližotom, potakao je izdavanje publikacije o pripadnicima nacionalnih manjina koji su zadužili Grad na Dravi u području znanosti i umjetnosti. U Organizacijskom odboru za izdavanje spomenute publikacije uz Akademiju i Grad, otpočetak su uključeni Državni arhiv u Osijeku i Muzej Slavonije kao imatelji građe.

Intencija je zabilježiti značajne Osječane, pripadnike nacionalnih manjina koji su dali veliki doprinos razvoju Osijeka u području znanosti i umjetnosti. Predložili smo predavače i teme Znanstvenoga skupa koji će se održati 8. svibnja, uoči osječkog Dana nacionalnih manjina, odnosno Dana Europe. Naglašavan predznak znanstveni, zbog kriterija HAZU-a jer svaka publikacija podliježe recenziji i niža nas razina ne bi mogla zadovoljiti. Dionici sastanka su bez zadržke prihvatili predložene predavače i teme – kazala je akademkinja Vlasta Piližota.

Budući da u Osijeku skladno žive 22 nacionalne manjine, odlučeno je da do 30. travnja dostave svoje prijedloge zaslužnih osoba koje će temeljem znanstvenoga vrjednovanja i jasnih kriterija biti uvrštene u publikaciju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti – Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku.

SLUŽBENI PORTAL GRADA NA DRAVI OSIJEK. HR

Učenice OŠ Vugrovec-Kašina snimile radio dramu „Černobilska molitva“

Učenice 7. b razreda OŠ Vugrovec-Kašina, polaznice Novinarske skupine i Dodatne nastave koje su prošle godine polazile izvannastavnu aktivnost Upoznavanje ukrajinskog jezika i kulture, ove godine naumile su se sa svojom profesoricom Dijanom Požgaj okušati u novom izazovu. Odlučile su snimiti radijsku emisiju o Černobilu.

O odabranoj temi i knjizi

Iako su novinarke, nisu se odlučile za kategoriju novinarske radijske emisije, već su se primile dramatizacije potresne knjige Černobilska molitva koju su na hrvatski preveli profesorica Pavlešen i profesor Domagoj Kličko s Ukrajinstike Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Svjedočanstva i monolozi su sastavni dijelovi knjige Svetlane Aleksijevič, koja je za nju dobila i Nobelovu nagradu. Dio koji su učenice dramatizirale zove se Zbor djece i sastoji se od svjedočanstava djece koja su proživjela najveću nuklearnu katastrofu svih vremena. Svaka priča je potresnija od one prethodne...

U pravome studiju

Emisiju smo snimile 22. siječnja 2020. u pravome studiju. Naime,

u Prekrvršu blizu naše škole nalazi se pravi studio te nam ga je njegov vlasnik, Branko Glavan velikodušno ustupio. Ravnatelj naše škole, Vladimir Vuger i učiteljica dovele su učenice u Prekrvrše. Učenice su bile vrlo uzbuđene i samo snimanje proteklo je neza-boravno. Nakon snimanja trebalo je emisiju i urediti, ubaciti glazbu, specijalne efekte i podesiti kvalitetu zvuka do savršenstva.

Županijski LiDraNo

S radio dramom učenice su sudjelovale na županijskoj smotri Grada Zagreba LiDraNo u kategoriji Radijsko stvaralaštvo. Članovi žirija komentirali su kako ih je drama uistinu potresla. Tema o kojoj smo snimale u svakome slučaju nikoga ne ostavlja ravnodušnim, ali o ovakvim katastrofama treba govoriti kako se ne bi zaboravile i ne daj Bože, ikad više ponovile.

Ako ju netko želi poslušati, možete ju pronaći u digitalnom školskom listu naše škole Zmajček na poveznici <http://os-kasina-zmaj.com.hr/2020/04/05/radiodrama-cernobilska-molitva/>

Dijana Požgaj, prof.

Kreativna radionica na nastavi ukrajinskog jezika u Zagrebu

U zagrebačkoj školi Silvija Strahimira Kranjčevića, gdje su upisana 32 učenika na nastavu ukrajinskog jezika i kulture po Modelu "C" početkom školske godine 2019.-2020. zadnji dan veljače bila je provedena još jedna radionica, ovaj put s izradom lutke Motanke (Ляльки Мотанки). Uz zabavu i motanje lutkica pod vođenjem umjetnice-majstorice Ljudmile Vološine djeca su bila upoznata s poviješću njegovanja tradicije motanja lutaka, i uz dvostruko zadovoljstvo djeca su usvajala informacije o običajima

i simboli kulture izrade ukrajinske narodne lutke Motanke, koja je bila obiteljskom brigom i simbolom ženske mudrosti. Lutke su motali vrlo pažljivo i odijevali u ukrajinsku narodnu nošnju. Kad je lutka simbolizirala nevjestu obavezan je bio vijenac na glavi i naravno, morala je biti uvijek u paru s mladoženjom. Zato je neudana djevojka zajedno s ručnicima i košuljama u miraz donosila i lutku Motanku. Nakon vjenčanja, obično su te lutke uzimali u ruke i zabavljali se, jer su vjerovali kako će time ubrzati dolazak

djeteta. Lutka Motanka se uvijek izrađivala u periodu očekivanja bebe (lice je u obliku križa, zbog nepoznavanja spola djeteta); a u slučaju bolesti djeteta izradom lutke Motanke pokušavalo se to odagnati (umatalo se sve nezdravo i bacalo). Lutke Motanke – Bereginje (talisman) izrađivali su zbog različitih namjena: ukoliko bi se čovjek trebao oporaviti od bolesti, ako se priziva kiša ili suprotno, da se zaustavi nevrijeme itd.

Motanku se ne smije šivati niti probadati iglama – nego isključivo motati. Kako to i samo ime sugerira – Motanka. Igla se može koristiti samo u proizvodnji odjeće za lutku, ali na samoj lutki se ništa ne smije šivati!

Oksana Pinčuk, prof.

"Pričaj mi na svom jeziku"

U Zagrebu obilježen Dan materinskog jezika

U Zagrebu, u Češkom domu 22. veljače ove godine obilježen je Dan materinskog jezika kroz priredbu pod nazivom "Pričaj mi na svom jeziku". Sudjelovali su učenici, pripadnici nacionalnih manjina, polaznici nastave materinskog jezika po Modelu B i C Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH.

Tradicionalna manifestacija se održavala po 6. put, a predstavnici ukrajinske nacionalne manjine su na njoj sudjelovali prvi puta.

U samoj izvedbi programa, polaznici nastave ukrajinskog jezika i kulture iz OŠ Silvija Strahimira Kranjčevića recitali su pjesme iz zbirke „Kobzar“, poznatog ukrajinskog pjesnika i slikara Tarasa

Ševčenka, čiji spomenik postoji i u Zagrebu, i to u Ukrajinskoj ulici.

Pored toga, učenici su još govorili o nekim zanimljivostima o ukrajinskom jeziku, međujezičnoj homonomiji, te o nekim poznatim Ukrajincima.

Nacionalne manjine i škole u kojima se uči materinski jezik posebno su predstavljene, a na kraju su svi zajedno izveli točku o riječima nacionalnih manjina koje su se ukorijenile u hrvatskom jeziku.

Materijale za priredbu su pripremljeni uz nesebičnu pomoć profesorice Filozofskog fakulteta u Zagrebu, dr. sc. Darije Pavlešen.

Oksana Pinčuk, prof.

Održana godišnja Izvještajna skupština UKPD „Lesja Ukrajinka“ – Osijek

U Osijeku je 1. ožujka 2020. godine održana redovita godišnja Izvještajna skupština Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Lesja Ukrajinka“ Osijek. Skupštinu je otvorila i predsjedavala predsjednica Udruge Oksana Martinjuk koja je pozdravila sve prisutne i predložila dnevni red. Nakon što su izabrana radna tijela Skupštine, jednoglasno je usvojen dnevni red. U sastav Radnog predsjedništva izabrani su Oksana Martinjuk, Emil Sopka i Lubomir Sturko dok je zapisnik vodila Natalija Tomkiv.

Uz pomoć video projekcije prisutnima je predstavljen detaljni prikaz prihoda i rashoda financijskih sredstava Udruge u 2019. godini. Financijsko izvješće potvrđeno je kulturnim aktivnostima članova UKPD „Lesja Ukrajinka“. Prikazana je fotoreportaža s kronološki poredanim aktivnostima Udruge tijekom 2019. godine. Financijsko izvješće te izvješće o radu Udruge jednoglasno je usvojeno. Predsjednica Udruge je predložila Programske smjernice i financijski plan za 2020. godinu. Istaknula je inicijativu i želju Grada Osijeka za suradnjom s nacionalnim manjinama koje djeluju u gradu. Pročitala je niz planiranih aktivnosti u organizaciji Grada Osijeka u 2020. godini među kojima je istaknula Dan nacionalnih manjina Grada Osijeka, Dan Grada Osijeka te pripremu znanstvenog skupa i publikacije o zaslužnim Osječanima, pripadnicima nacionalnih manjina.

Glavna tema programskih smjernica bila je organizacija 13.

središnje manifestacije Ukrajinaca RH koja će se održati u rujnu ove godine u Osijeku. Tijekom otvorene diskusije za održavanje zaključnog kulturno-umjetničkog koncerta predložena je dvorana Doma Hrvatske vojske. Za prvi dan manifestacije predložen je Okrugli stol o predstavljanju suvremene ukrajinske književnosti, posebno one u hrvatskom prijevodu što je u zadnje vrijeme jako zainteresiralo hrvatske čitatelje. Na Okruglom stolu sudjelovat će ugledni hrvatski i ukrajinski književnici, znanstvenici, sveučilišni predavači, novinari što će pridonijeti razvoju suradnje između Hrvatske i Ukrajine.

Oksana Sturko, prof.

Відбулась телеконференція СКУ з країнами Східної Європи

У суботу, 4 квітня 2020 року, відбулась телеконференція представників країн Східної Європи з президентом Світового Конгресу Українців Павлом Гродом. Під час двогодинної телеконференції представники 15 країн Східної Європи обговорили ситуацію в українських громадах у зв'язку з поширенням коронавірусу та діяльність робочої групи СКУ з підтримки українських громад під час пандемії; політичну ситуацію в Україні та позицію СКУ; актуальні питання в громадах; співпрацю між СКУ і складовими організаціями.

Українську громаду Республіки Хорватія на телеконференції представив заступник голови Української громади РХ Славко Бурда.

Славко Бурда

Пандемія коронавірусу в Хорватії та землетрус у Загребі

Уряд та громадяни Хорватії почали слідкувати за ситуацією в Китаї від самого початку, а саме від 8 січня 2020 року, оскільки вони вчасно зрозуміли, яку загрозу для людей представляє коронавірус.

Відомо, що Хорватію щороку відвідують близько 300 000 китайських туристів. Уряд Хорватії відразу посилив контроль у аеропортах і пристанях по всій країні у співпраці із закладами охорони здоров'я, прикордонною поліцією, службами екстреної медичної допомоги, прикордонними санітарними інспекторами, повітовими епідеміологами та авіаперевізниками.

Наприкінці січня 2020 року Всесвітня організація охорони здоров'я оголосила коронавірусну епідемію загрозою для здоров'я, що викликає міжнародне занепокоєння через швидке поширення епідемії та велику кількість невідомих про неї властивостей, а в лютому назвала

хворобою коронавірус 2019, скорочено COVID-19.

Уже 20 лютого Уряд Республіки Хорватія створив Штаб цивільного захисту Республіки Хорватія для координації всіх служб у випадку появи коронавірусу в Хорватії.

Перший випадок коронавірусу в Хорватії був зафіксований 25 лютого 2020 року. Перші випадки коронавірусної інфекції в сусідній Словенії та Угорщині були зафіксовані 5 березня, а з 8 березня Італія обмежила в'їзд та виїзд на територію північної Італії. Громадські заходи були скасовані та введено ряд нових заходів для стримування поширення коронавірусу.

Всесвітня організація охорони здоров'я оголосила 11 березня 2020 року глобальну пандемію коронавірусу. Від 13 березня 2020 р. викладання в школах та університетах Істарської області в Хорватії було припинено. З 19 березня в Хорватії діє рішення Штабу цивільного захи-

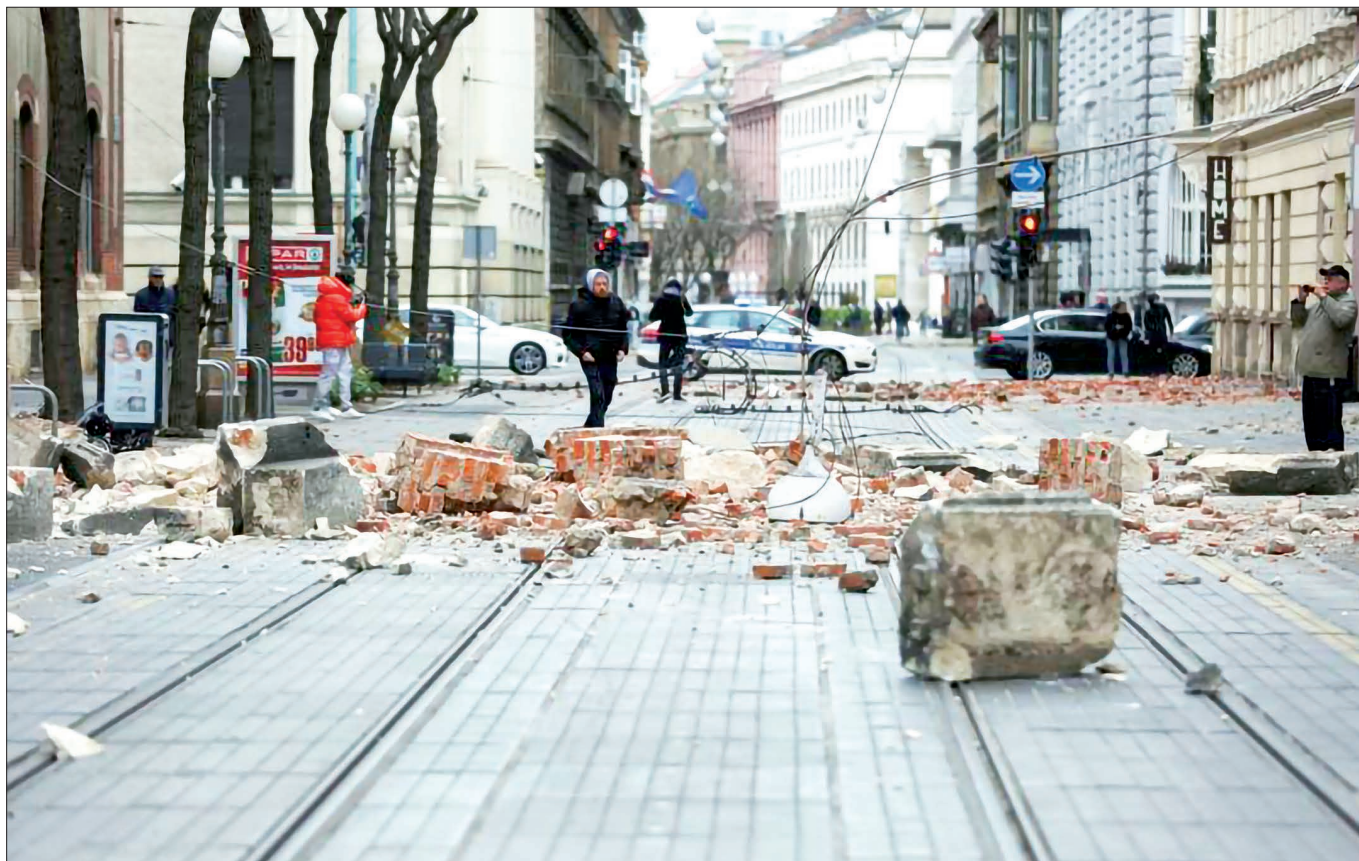
сту Республіки Хорватія та вжито низку заходів щодо запобігання поширенню нової коронавірусної інфекції.

Лише через два дні, у п'ятницю та суботу, в той час, коли громадяни Хорватії дізнавалися про пандемію та почали втілювати в життя заходи, спрямовані на запобігання поширенню коронавірусної інфекції, у Загребі 22 березня 2020 р. вранці о 6:24 стався землетрус магнітуди 5,5 градусів за Ріхтером. Епіцентр землетрусу знаходився в 7 кілометрах на північ від центру Загреба, в селищі Маркушевець на глибині 10 кілометрів. Того ж дня, через півгодини о 7:01 ранку розпочався другий землетрус магнітуди 5,0 градусів за Ріхтером та третій поспіль - 3,7 градусів за Ріхтером.

Протягом 24 годин було 57 незначних землетрусів. Протягом наступних 25 днів було понад 800 незначних землетрусів. Земля тряслася день у день. Землетрус у Загребі стався під час пандемії коронавірусу в Хорватії. Згідно з рекомендацією Штабу цивільного захисту Республіки Хорватія, люди повинні були перебувати у власних будинках в карантині, проте землетрус змусив загребчан на деякий час покинути свої домівки.

Землетрус спричинив великі матеріальні збитки в багатьох районах Загреба. Найбільше постраждав центр міста, який зазнав величезних матеріальних втрат. Пошкоджено понад 26 000 будівель та 1900 помешкань стали взагалі непридатними для подальшого проживання. Під час землетрусу загинула 15-річна дівчинка, 27 осіб поранено.

Землетруси спричинили низку пошкоджень в культурно-історичних архітектурних надбаннях міста Загреба. Пошкоджена південна вежа Загребської катедралі. Зруйнована будівля парламенту Хорватії - місце засідань Уряду Республіки Хорватія, Окружний суд, Верховний суд РХ та Державна прокуратура. Окрім Загребського собору (катедралі), були пошкоджені церква, вежа та монастир святого Франциска Асиського на Каптолі. Обвалилася частина стелі церкви Серця Ісуса на вулиці Палмотичева. Пошкоджені барокова церква святої Катерини, церква святого Марка, а також землетрус пошкодив будівлю Духовної греко-католицької семінарії поруч із церквою святих Кирила та Мефодія. Також пошкоджені церкви в поселеннях Шестіне, Гранешина, Чучерю та Сесвете. Православна церква Преображення Господнього на площі Петра Прерадовича також зазнала великих пошкоджень. Знищені могили та пам'ятники на кладовищах Мирогой та Мірошевац. На кладовищі Мирогой були знищені частини аркад, а також пошкоджена каплиця. Окрім державних установ, постраждали заклади охорони здоров'я, клініка на вулиці Петрова, легенева клініка Йордановац, ортопедичні та дерматологічні споруди в Шалаті, стоматологічна поліклініка на Гундулічевій вулиці, дитяча клініка на вулиці Кляїчева, будівля Клініки травматології КБЦ Сестер Милосердя на вулиці Драшковича. Серед громадських та культурних установ пошкоджені Палац Хорватської академії

наук і мистецтв на площі Штрессмайєра, Сучасна галерея, будівля Хорватської пошти на вулиці Юрішичевої, будівля Хорватського музичного закладу на вулиці Гундуліча, головний корпус Юридичного факультету та Ректорат Загребського університету, кілька будівель Медичного факультету Університету в Загребі на Шалаті, будівля Музею мистецтв і ремесел, Етнографічний музей, Хорватський природничий музей, Археологічний музей у Загребі на Зріневці, Художній павільйон, театри Гавела та Комедія, будівля Кальмар, в якій розташовано Товариство хорватських письменників на площі Бана Йосипа Єлачича. Також пошкоджені численні високоповерхові будинки та приватні будинки навколо епіцентру землетрусу в населених пунктах біля Загреба: Підсleme, Маркушевець, Чучере, Вутровець, Кашина, Медведський Посег, Трнава, Поповець, Відовець.

Землетрус у Загребі та околиці спричинив страждання не лише хорватам, а й загребським українцям. У Загребі проживає більше 100 українських сімей, біля 500 представників української меншини, між ними чимало маленьких дітей та людей похилого віку. Вони проживають в будинках або квартирах в різних районах Загреба.

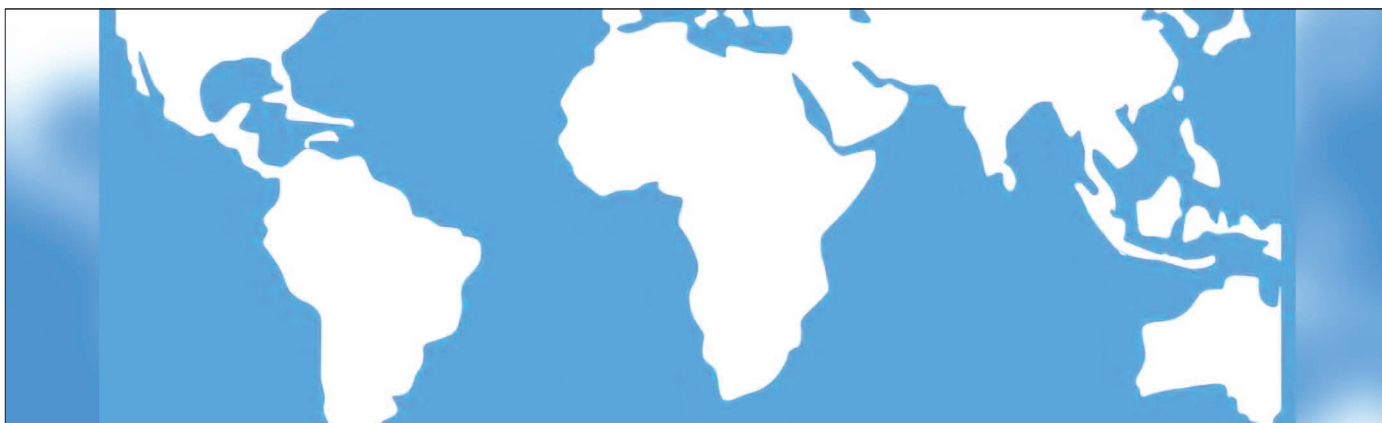
Через значні пошкодження будівель, люди були змушені залишити свої домівки і переселитися тимчасово в інші місця. Ними і сотнями інших опікуються Уряд Республіки Хорватія та керівництво міста Загреб. Вони, як і всі інші, у зв'язку з пандемією коронавірусу продовжують перебувати в карантині.

Після землетрусу минуло двадцять днів, і в Хорватії внаслідок пандемії коронавірусу, згідно із заявою Національного штабу цивільного захисту Республіки Хорватія, 14 квітня 2020 року налічується 1704 хворих осіб, 31 людина померла, біля 900 людей знаходяться в ізоляції, загалом вилікували 415 пацієнтів, на респіраторі – 34 хворих.

Хорватія досить успішно бориться з невідомим вірусом. Громадяни дотримуються інструкцій та правил Штабу цивільного захисту, щоб не наражати на небезпеку себе та інших. Тільки разом ми можемо зупинити поширення коронавірусу. Все, що ми можемо зробити – це залишитися вдома. Усім разом прийдеться довгий час напружено працювати, щоб відновити колишню пишність та красу міста Загреба, його історичні пам'ятки та духовні надбання.

Славко Бурда

Інформаційні онлайн-сесії

Світовий Конгрес Українців (СКУ) створив міжнародну Робочу групу для підтримки українських громад у світі під час пандемії коронавірусу COVID-19. Волонтерська ініціатива Робочої групи СКУ для підтримки українських громад під час пандемії 9 квітня 2020 року провела онлайн-сесію «Пріоритети та цінності в умовах карантину».

Учасники мали нагоду послухати психолога Міжнародного Благодійного Фонду «Карітас України» та Центру психологічного консультування Українського Католицького Університету "Простір надії" Людмилу

Сухареву. Сесія проведена виключно з метою інформування та не є заміною професійних медичних консультацій.

Друга інформаційна онлайн-сесія відбудеться 15 квітня 2020 року під назвою «Коронавірус, ситуація невизначеності та наше самопочуття».

Викладачем буде Ростислав Шемечко - доктор педагогічних наук, богослов, ліцензований психотерапевт, який даватиме відповіді на найпоширеніші запитання під час пандемії.

Славко Бурда

У Загребі відбулась зустріч з представниками Консультативної Ради Європи

У Загребі, в готелі «Дубровник», 9 березня 2020 року відбулась зустріч представників Консультативної Ради Європи щодо імплементації Рамкової конвенції про захист національних меншин з представниками національних меншин Хорватії. Консультативну Раду Європи представили Мартін Коллінз з Ірландії, Марія Хагшорд із Швеції та Еліон Гросс з Молдови, які зустрілися та провели конструктивну розмову з представниками німецької, української, єврейської, ромської та сербської національних меншин.

Темою обговорення було питання представників національних меншин після подання останнього

5-го звіту Республіки Хорватія про виконання Рамкової конвенції про захист національних меншин. Учасники обговорили права осіб, які належать до національних меншин у галузі використання мови та письма, зайнятості, представленні ЗМІ, переписів населення та роботи рад та представників національних меншин у підрозділах місцевого та регіонального самоврядування.

Від імені української національної меншини участь у розмові взяв замісник голови Української громади Республіки Хорватія Славко Бурда.

Славко Бурда

Svestrana analiza suvremene ukrajinske književnosti

Hrvatska ukrainistika je središte ne samo sveučilišne nastave, već i znanstvene aktivnosti slavistike. Ovdje nastaju uradci koji predstavljaju povijest i sadašnjost jezika, kulture, književnost Ukrajine. Obranjen doktorat Darije Pavlešen posvećen je suvremenoj ukrajinskoj književnosti koja ima značajne rezultate, što potvrđuju i mnogobrojni prijevodi na svjetske jezike. Međutim, analitičko procjenjivanje zahtijeva dobro poznavanje građe što i predstavlja obranjeni doktorat. Značaj ostvarene sinteze je u tome da prikazuje suvremenu književnost Ukrajine s različitih aspekata i pruža uvid u književni proces, ranije sprječavan u razvoju i malo poznat. Moderna ukrajinska književnost je nešto novo u odnosu na prethodnu književnost socrealizma, koja je bila posebno tamno razdoblje u povijesti Ukrajine, kao i cijeli sovjetski režim. Da bi shvatili značaj ukrajinskog modernizma, podsjetimo na osnovne etape književne povijesti Ukrajine.

U njenim temeljima je bogata mitološka tradicija koja odjekuje u usmenoj tradiciji, različitim spomenicima s prostora Ukrajine, koja je u povijesnim dubinama primala brojne etničke migracije, nastupajući kao druga prapostojbina indoeuropskih naroda. Primitkom kršćanstva slijedi prvi preporod – srednjovjekovni, u kojem nastaje književnost na crkvenoslavenskom ili davnorus'kom, uglavnom religioznog sadržaja. Poslije mongolske intervencije nastaje drugi preporod – barokni, kao snažno pronicanje zapadnoeuropske kulture na ukrajinske terene, gdje nastaje unijski i pravoslavni barok, a ukupno – ukrajinski barok. Uz prozu, uglavnom crkvenog sadržaja, osim historiografije, nastaje cijela gusta šuma baroknog pjesništva, toliko obilatog da se ne može svaka nacio-

nalna književnost takvim opsegom dičiti. Knjiški, staroukrajinski jezik postupno odstupa i trijumf narodnog jezika predočava Ivan Kotljarev's'kyj poemom „Enejida“. Estetsku razinu jezika prezentira Taras Ševčenko. Romantizam prve polovice XIX. stoljeća bio je treći preporod. U drugoj polovici toga stoljeća, usprkos neviđenom imperijskom pritisku i zabrani jezika, književnost realizma uspjela je stvoriti lik naroda u njegovoj borbi s carističkim kolonizatorima. Slijedi ukrajinska moderna koju uobličava Lesja Ukrajinka što uvodi u ukrajinsku avangardu kao nov izraz europeizma i četvrti preporod. Međutim, ruski totalitarizam nameće tipično rusko-sovjetsku dogmu socrealizma koja je skoro 70 godina bila utegom u razvoju nacionalne književnosti. Rušenjem sovjetizma, književnost je planula u petom preporodu s novom snagom, mada se sloboda stvaralaštva odvijala u dramatičnim okolnostima – od čornobyjske katastrofe do ruske intervencije na Krim i Donbas. Međutim, bez obzira na teški kontekst, ukrajinska se književnost dinamično razvija s efektnim rezultatima kao postmodernizam.

Doktorandica Darija Pavlešen je uspjela napraviti sintezu velikog procesa, pokazala je stvaralačke osobitosti, idejni, žanrovski specifikum i druge karakteristike književnosti modernoga doba. Njen rad zaslužuje objavljivanje knjige koja će biti značajan doprinos hrvatske slavistike i njenog ogranka ukrainistike teoriji književnosti i nastavnog procesa, prezentiranja suvremene Ukrajine u hrvatskom znanstvenom i društvenom životu.

Jevgenij Paščenko, profesor ukrainistike FFZG

Ukrajinski književni postmodernizam

Donosimo čitateljima „Vjesnika“ sažetak doktorskog rada više lektorice Darije Pavlešen, obranjenog u veljači 2020. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Naslov rada je **Ukrajinski književni postmodernizam**. Mentori: dr. sc. Josip Užarević, redoviti profesor, dr. sc. Jevgenij Paščenko, redoviti profesor.

Cilj rada jest istražiti poetiku postmodernizma u ukrajinskoj književnosti, a polazna je pretpostavka da su u razdoblju od 80-ih godina XX. stoljeća u ukrajinskoj književnosti vidljiva neka obilježja koja su svojstvena podjednako i zapadnom,

europskomu postmodernizmu i povijesno-kulturnom kontekstu postsovjetske i specifično ukrajinske povijesti i kulture.

Hipoteza istraživanja svedena je na sljedeće: ukrajinski postmodernizam ne nastaje toliko kao opreka modernizmu koliko kao opreka totalitarnom diskursu i socrealizmu.

Na temelju teorijskih postavki ukrajinskih i stranih teoretičara znanosti o književnosti (Gundorova, Pavlyšyn, Gnatjuk, Pavlyčko, Harčuk, Andrejčyk, Agejeva, Grabovyč, Iljnyckyj, Semkiv, Šereh) analiziraju se obilježja ukrajinskog postmodernizma na određenoj građi – a to je proza ukrajinskih autora koji zastupaju različite modele i fenomene svojstvene spomenutom

dr. sc. Dariya Pavlešen, profesorica ukrajinistike Sveučilišta u Zagrebu

razdoblju. Naglasak je postavljen na djela Andruhovycha, Zabužko, Izdryka, Prohas'ka, Irvanecja, Koželjanka, i drugih autora.

U prvom je poglavlju iznesen pregled rasprava o postmodernizmu u Ukrajini. Prikazana su razdoblja u razvoju diskusija o postmodernizmu od početaka do danas kao i tendencije koje su prevladavale u pojedinim razdobljima – od potpunog neprihvatanja do detaljne analize postmodernističkih pojava na temelju ukrajinskih tekstova, a navedeni su i različiti pristupi proučavanja postmodernizma u ukrajinskoj znanosti o književnosti. U prvom poglavlju govori se o postojećoj periodizaciji ukrajinskog postmodernizma, a u njemu je i dan prijedlog novog kronološkog okvira spomenutog razdoblja. Proučavanje nove stilske formacije zahtijevalo je rekonstrukciju povijesnog konteksta te novi osvrt na korpus koji je prethodio nastanku ukrajinskog postmodernizma, tumačenje pojave narodnjaštva i neonarodnjaštva, prikaz pojedinih djela nastalih u okvirima socrealističkog kanona, razmatranje i sažetu analizu stvaralaštva prethodnih književnih generacija šezdesetih i undergrounda sedamdesetih godina XX. stoljeća. Prikazani su također pravci koji, prema kritičkim prikazima ukrajinskih znanstvenika, krajem XX. i početkom XXI. Stoljeća koegzistiraju u ukrajinskoj književnosti uz postmodernizam, a to su neomodernizam i neopozitivizam.

U drugom su poglavlju definirana obilježja ukrajinskog postmodernizma na primjeru stvaralaštva autora koji se smatraju predstavnicima raznih smjerova razvoja unutar ukrajinskog postmodernizma te zastupaju glavna obilježja i specifičnosti takvih smjerova. Pojašnjeni su razlozi izdvajanja spomenutih autora (J. Andruhovych, O. Zabužko, J. Izdryk) u općem književnom korpusu te su razmotrene osobitosti njihova stvaralaštva. Pojašnjene su osobitosti stvaralaštva Jurija

Andruhovycha kojima se ujedno odlikuje početno razdoblje ukrajinskog karnevalskog postmodernizma. Izdvojene su značajke feminističke proze Oksane Zabužko, a osobito važan postaje unutarnji glas žene koja otvoreno progovara o svojim traumama, željama, ambicijama i strahovima te optužuje i analizira svijet oko sebe preko ressentimenta prema ocu šezdesetih godina i nerealizirane ljubavi kroz poraz u osobnom životu. Djela Oksane Zabužko daju intelektualnu viziju ženskog samopotvrđivanja, dok konflikt naraštaja postaje jednim od ključnih za ukrajinski postmodernizam. Posljednje potpoglavlje drugog poglavlja prikazuje uzorno postmodernističko djelo „retoričke apokalipse“ Jurija Izdryka – Vocceka i druge tekstove toga autora u kojima se razvijaju obilježja drugoga vala postmodernizma u ukrajinskoj književnosti te prikazuje rubni, nimalo privlačan treperav svijet marginalnih, izgubljenih i bolesnih junaka.

U trećem su poglavlju prikazane određene funkcije ukrajinskoga postmodernizma. Posebno su naglašene funkcije negiranja, revidiranja i obnavljanja. Izdvojene su funkcije negiranja socrealističkih mitova, revidiranja staroga kanona, suočavanja sa starim i novim strahovima te oslobađanja od prethodnih okvira.

Četvrto poglavlje daje prikaz značajki ukrajinskoga postmodernizma. Na temelju znanstvenih istraživanja Sofije Pavlyčko, Tamare Gundorove, Natalije Bedzir i drugih znanstvenika osvijetljene su značajke postmodernizma u književnim tradicijama općenito, značajke postmodernizma u užem postsovjetskom prostoru te značajke svojstvene ukrajinskoj književnosti. Unutar značajki postmodernizma u ukrajinskoj književnosti navodi se prikaz korelacija postmodernizma i posttotalitarizma, postkolonijalizma, narodnjaštva, modernizma, avangarde, kiča, socrealizma te se nastoji definirati odnos modernizma i postmodernizma u ukrajinskoj kulturnoj situaciji. U posljednjem potpoglavlju prikazan je pregled književnih generacija u Ukrajini, odnosno estetskih orijentacija u postmodernističkom razdoblju. Kraj XX. stoljeća u ukrajinskoj književnosti ima neka obilježja svojstvena i europskomu postmodernizmu i povijesno-kulturnomu kontekstu sovjetske i specifično ukrajinske povijesti i kulture. Proučene su i izdvojene funkcije i obilježja ukrajinskoga književnog postmodernizma s obzirom na prethodne stilske formacije u književnosti.

U petom poglavlju provedena je analiza fenomena ukrajinskog postmodernizma koja je obuhvatila više potpoglavlja. Potpoglavlje *Stanislavski fenomen* (Fenomen Stanislav) izdvojilo je umjetnike male zatvorene sredine u ukrajinskoj Galiciji te prikazalo njihovo otvaranje svijetu kulture i književnosti izvan sovjetskih granica, uslijed čega se njihovo stvaralaštvo razmatralo kao zasebna pojava unutar ukrajinskog postmodernizma. Potpoglavlje *Junak novije književnosti* (u novome tekstu) iznijelo je pregled transformacija junaka što je odraz čitave retrospektive promjena nastalih u ukrajinskoj književnosti krajem XX. i početkom XXI. stoljeća. Opažene su transformacije junaka (zaigrani performer, erotski boem, superheroj, veleposlanik na Zapadu, bolesna duša, bolesno tijelo, gubitnik) te je uočeno kako se iz bezbrižna karnevalskog boema književni junak transformira u izgubljena i slaba, dezorijentirana

bolesna junaka. U potpoglavlju *Junakinja novije književnosti* izdvojen je fenomen ženske proze i feminizma u ukrajinskoj književnosti. Analiza dvaju zadnjih potpoglavlja pokazuje da je raspon muške euforije odrastanja zaista mnogo širi i emotivniji od ženskog zrelog pogleda na svijet. Prikazani su zasebni fenomeni euforije, kaosa i zajednice koji po mišljenju mnogih znanstvenika (Andrječyk, Gundorova i drugi) povezuju tekstove književnika postmodernista. Nadalje, razmotrena je tradicionalna metafizička uloga jezika, dekonstrukcija tradicionalnih mitova o jeziku i jezične igre postmodernista u ukrajinskoj književnosti. Zaključak je da uz dekonstrukciju i demitologizaciju jezika te jezične igre u postmodernističkoj književnosti ipak prisutan metafizički aspekt jezika kod nekih autora i autorica.

Kao terapijski i vrlo hrabar projekt prikazana je alternativna povijest Koželjanka i Irvanecja u novom romanu, kratkoj priči, drami i pripovijesti. Unutar petog poglavlja analiziran je odnos prema klasicima ukrajinske književnosti u prethodnim razdobljima te je izdvojena poveznica stare i nove književnosti u liku Tarasa Ševčenka, I. B. Antonyča, I. Kotljarevs'kog, Lesje Ukrajinke. Ukrajinski i sovjetski mitovi u novome tekstu doživjeli su svoju metamorfozu jer ih književnici koriste za vlastite, nove, estetske ciljeve. Nakon analize spomenutih fenomena ukratkо su izneseni rezultati i spoznaje o fenomenima ukrajinskog postmodernizma. Novi junak ukrajinske književnosti nastupa kao protuteža socrealističkom optimizmu i snažnim junacima te istovremeno kao opreka vatrenom i požrtvornom borcu za ukrajinsku neovisnost. Književni junak, a time i sam autor, prestao je biti vođa naroda, postao je jednostavno književnik čime pak opada njegova uloga u društvu ali stječe sloboda stvaranja neopterećena nametnutim i očekivanim funkcijama i dužnostima umjetnika; rađaju se nove osobine marginalizirane osobnosti koje su svojstvene ukrajinskoj prozi.

Navedeni prikaz znanstvenih radova ukrajinskih i stranih znanstvenika pomogao je detektirati brojne pojave i fenome

ne unutar postmodernizma, identificirati opseg i granice ovog kulturnog i stilskog fenomena. Rasprave i studije koje su se razvijale i koje se razvijaju u vezi s novom ukrajinskom književnošću svjedoče o tome da u Ukrajini od osamdesetih godina XX. stoljeća započinje aktivni proces novog kritičkog čitanja klasika i formiranja nove stilske formacije – postmodernizma. Raznolikost mišljenja u diskusijama o postmodernizmu u ukrajinskoj književnosti i njezinu identitetu s kraja XX. stoljeća bila je ogromna što čini se dodatnom vrijednošću.

Usporedo s revizijom povijesti i njezinih mitova odvija se ponovno definiranje ukrajinske kulture. Književnost dekonstruira svoje stare komplekse i predrasude. Zaista, ukrajinski književnici i intelektualci su tijekom svega dva desetljeća stvorili nekoliko temeljno različitih diskursa, mnogo različitih koncepata kulture i načina transformacije kulturnog identiteta. Nastale su različite varijante alternativne Ukrajine te se takva polifonija književnosti (postmoderne epohe) čini uzbudljivom i vrijednom istraživanja.

U predloženom radu na odabranim su primjerima suvremene ukrajinske proze istražena obilježja i funkcije ukrajinskog postmodernizma. Istraživanje je pokazalo kako to književno razdoblje postoji u ukrajinskoj književnosti te ima posebne funkcije i obilježja te da ukrajinski postmodernizam ne nastaje toliko kao opreka modernizmu koliko kao opreka totalitarizmu i socrealizmu. Istraživanje poetike ukrajinskog postmodernizma u hrvatskoj ukrajinistici i širem slavenskom kontekstu pomaže u rasvjetljavanju pitanja ukrajinskog postmodernizma te je potrebno za shvaćanje tog razdoblja novije ukrajinske književnosti. Studija će poslužiti studentima ukrajinistike kao podloga za proučavanje i razumijevanje spomenutog razdoblja, ali i širokom krugu stručnjaka, slavista, kroatista, komparatista te svima onima koji se zanimaju za ukrajinsku književnost.

dr. sc. Dariya Pavlešen,
profesorica ukrajinistike Sveučilišta u Zagrebu

Безмірна сила віри й доброти

Вірняни в Осієку під час пандемії мали освячені паски

Цього року Великдень, як і всі інші життєві навички під час буднів і свят, проходив у незвичній атмосфері. Пандемія коронавірусу в усьому світі змусила людей відмовитися від багаторічних традицій - прийти в храм, послу-

хати святу Літургію, освятити Пасху і великодній кошик, побути у святому місці та поспілкуватися з друзями і родиною.

Щоб віряни не згубили відчуття найбільшого християнського свята, віри, надії і любові, потурбувалися про це сестри-монахині Василянки греко-католицької церкви Христа Царя в Осієку. Вони спекли Великодні пасочки, запашні й чудові, які напередодні свята освятив парох згаданої парафії о. Любомир Стурко. Сестри запросили своїх вірників у суботу ввечері розібрати пасочки та писанки, які зробили своїми руками і, таким чином, несподівано прикрасили свято в кожній домівці, розвеселили малих, дорослих і найстарших вірників.

Вірники греко-католицької парафії Христа Царя у Осієку безмірно вдячні своєму пароху о. Любомиру Стурку та сестрам Василянкам за чудову несподіванку в тяжкі часи світової пандемії.

Оксана Мартинюк, проф.

Міжнародний день рідної мови

Слово рідне! Шум дерев! Музика зір блакитнооких,
Шовковий спів степів широких, Дніпра між них левиний рев.
Неначе юна зоря світанкова, ти лісами, степами ідеши.
Українська чарівна мова, ти у серці народу живеш.
Мелодійна моя, промениста, як земля, твій багатий словник.
Українська мова пречиста, ти у серці народу навек!
Українська прабатьківська мова, до зірок через терни ідеши.
Рідна мова моя, пелюсткова, ти у серці народу живеш!

Уже стало традицією кожного року в Ілоку, у Словацькому домі, відзначати Міжнародний день рідної мови. У святковій програмі в цьому році прийняли участь представники національних меншин Вуковарсько-Сріємської області (угорської, української, русинської та німецької), а також учні Основної школи Юлія Бенешіча з Ілока та Основної школи Антуна Бауера з Вуковара і Початкової школи з Петрівців. Організаторами цих урочистостей були обласна та міська рада словацької національної меншини міста Ілок та товариство «Матица Словацька» з Ілока.

В Україні, згідно розпорядження Президента України, свято рідної мови відзначається з 2002 року. Мова – духовний скарб нації. Це не просто засіб людського спілкування, це те, що живе в наших серцях. Змалечку виховуючи в собі справжню людину, кожен із нас повинен в першу чергу створити в своїй душі світлицю, у якій зберігається найцінніший скарб – мова. Визнання й пошана всіх мов є ключем до збереження миру. Кожна мова самобутня. Вона має власні вислови, які відображають менталітет і звичаї народу. Так само, як і наші імена, ми отримуємо рідну мову від нашої

матері у дитинстві. Вона формує нашу свідомість, просочує закладеною в ній культурою. День рідної мови відзначає кожна культурна людина, яка усвідомлює, що мова є безцінним надбанням людства.

Мова – це одне з багатьох чудес світу. Вона являється тим цінним надбанням нашого буття, тією скарбницею важливих знань, що визначає нашу ментальність. У ній сконцентровано всі бажання, надії та сподівання мільйонів людей, що являють собою єдиний народ.

Саме вона – наша мова – втілює в собі український характер, нашу пам'ять, історію та душевну міць, наші звичаї і традиції, розум і багату досвід поколінь, ніжну красу і силу душі людської. Українська мова – одна з наймелодійніших і наймиліозвучніших мов у світі.

У цьому переконувалися гості та учасники урочистого концерту, слухаючи як рідна мова лунала з дитячих уст. Члени дитячої групи «Сонечко» Українського культурно-просвітнього товариства «Іван Франко» з Вуковара та учні, які вивчають українську мову в школі, представили на цій маніфестації поезію видатного українського письменника, генія української літератури Тараса Григоровича Шевченка.

Шануймо і любимо рідну мову, піклуймося про неї, захищаймо та розкриваймо для себе її велич і могутню силу. Збережемо в усій красі для себе й наступних поколінь мову, якою розмовляли діди та прадіди. Не можна ходити на рідній землі, не зачаровуючись виплеканою народом у віках рідною мовою. Мова – надбання предків, наше багатство, державна перлина. «У кого рідна мова, в того й душа здорова», – каже народне прислів'я.

Тетяна Рамач, проф.

Українська писанка – це особливий оберіг!

Щороку, напередодні Великодня, дівчата й жінки з нової хвилі української діаспори в місті Загреб збираються писати писанки. Незаміжні дівчата, мріючи, щоб прикликати щасливу долю й гідного супутника життя; господині – щоб в оселі були й достаток, й злагода. Та головним бажанням всіх без винятку, не зважаючи на вік – щоб усі були здорові та щасливі.

У дружній атмосфері й з позитивними думками, під чуйним наглядом майстрині – Людмили Волошиної, в тендітних жіночих руках народжується диво – різнобарвне, з символічними знаками та гармонічними орнаментами, що, як мереживо сплетене у єдиний візерунок. Символічними знаками на писанках ми начебто створюємо свою мальовану молитву, кличемо до себе тепло і мир, щоб підтримувати лад та рівновагу в нашому великому світі в цей нелегкий час. На писанках і дерево життя, і риби,

і поле, і сонячні квіти, адже саме яйце – з яким жовтим – схиляється до собі подібним. Не обходиться й без символічного серця – знаку любові, що в нашому сьогодні багатом не вистачає – в близьких серцю кольорах: небесному та кольору колосся.

Аутентичні мотиви і кольори орнаменту – це своєрідне

посилання до того, кому ми призначаємо особливий оберіг – писанку - свою історію... своє тепло... свою силу...

Цьогоріч ми в колі родин розписували писанки, магічними візерунками вкладаючи віру в зміни на краще, бо мова українських писанок одна – рідна, могутня, мальовнича! Українська!

Оксана Пінчук, проф.

„Zajedno u različitosti“

Nastup plesne skupine „Karpata“ Lipovljani na predstavljanju rezultata provedenog projekta

Krajem 2017. godine sredstvima EU pokrenut je projekt „Zajedno u različitosti“ u kojemu su sudjelovale škole iz Bugarske, Poljske, Rumunjske i Hrvatske. Nositelj projekta bila je Osnovna škola Josipa Kozarca iz Lipovljana, gdje je 11. listopada 2017. godine predstavljen projekt. U sklopu predstavljanja projekta, članovi delegacija obišli su Lipovljane, između ostalog posjetili su i sjedište Kulturno-prosvjetnog društva Ukrajinaca „Karpati“ Lipovljani gdje su se upoznali sa životom i radom ukrajinske nacionalne manjine, jednom od 13 nacionalnih manjina koliko ih trenutno živi i djeluje u Lipovljanima.

Projekt je zamišljen sa ciljem usvajanja i prezentacije novih vještina te povećanja broja učenika u izbornim predmetima njegovanja manjinskih jezika i kulture, a u lipovljanskoj osnovnoj školi izučavaju se po Modelu C češki, slovački i ukrajinski jezik.

Projekt je pokazao veoma dobre rezultate, jer se samo na pohađanju nastave ukrajinskog jezika sa tada 6 učenika koji uče materinski jezik popeo na 22.

Ovom prilikom predstavljeni su rezultati projekta. Predstavljeni su svi susreti u sve četiri države, te detalji u različitosti izučavanja

manjinskih jezika kao i načini očuvanja i mogućnosti unaprjeđenja ovog oblika nastave. Projekt je veoma kvalitetno proveden i pokazao je izvanredne rezultate.

U sklopu predstavljanja rezultata projekta, nastupili su učenici koji izučavaju manjinske jezike u ovoj školi (češki, slovački i ukrajinski), a plesna skupina KPD Ukrajinaca „Karpati“ Lipovljani, čiji su članovi ujedno i učenici u ovoj školi, otplesali su dva ukrajinska narodna plesa kojima su prisutne gledatelje ugodno oduševili.

Ivan Semenjuk, dipl.ing.

У Загребі вшанували пам'ять Тараса Шевченка

10 березня 2020 року представники Посольства України в Республіці Хорватія разом із українцями міста Загреб та друзями України поклали квіти до пам'ятника Тарасу Григоровичу Шевченку, вшанувавши пам'ять великого українського поета, художника та гуманіста.

З привітальним словом до присутніх звернувся посол України в Республіці Хорватія Василь Кирилич. До присутніх також звернулися колишній посол Республіки Хорватія в Україні Джуро Відмарович, пані Маруся Юриста, представник української національної меншини міста Загреб Віктор Филіма, голова Українського культурно-просвітнього товариства «Кобзар» Загреб Славко Бурда. Біля пам'ятника великого Кобзаря в Загребі у виконанні учениці прозвучав невмирущий «Заповіт» Шевченка.

Славко Бурда

У Осієку вшанували пам'ять Лесі Українки

*Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть думи сумні!*

Саме ці оптимістичні слова великої української поетеси Лесі Українки прозвучали в Осієку 1 березня 2020 року під час урочистої програми присвяченій саме їй, українській письменниці, перекладачу, громадській і культурній діячці, геніальній доньці українського народу.

Члени Українського культурно-просвітнього товариства ім. Лесі Українки з Осієка підготували відео-презентацію

про життя і творчість Лесі Українки, щоб вшанувати пам'ять великої поетеси та познайомити учасників і гостей літературної програми з незвичайним, нелегким життям Лариси Косач і заглибитися у її безцінну, багатогранну літературну спадщину.

У презентації представлено життя Лесі від раннього дитинства до останніх років життя. Присутні з великим захопленням слухали про сім'ю Косачів, які виховували своїх дітей в українському патріотичному дусі та з цікавістю переглядали фотографії сім'ї майбутньої поетеси. Адже родина Косачів вирізнялася своїми демократичними поглядами, плеканням національних традицій, всебічною освіченістю в той час, коли Україна була в несприятливих умовах для розвитку національного багатства.

Присутніх захопила мужність Лесі Українки, яка майже все життя змагалася з тяжкою хворобою.

Оптимістичні рядки поезії Лесі Українки, в яких вона відмовилася бути слабкою і закликала до волелюбства, національної гідності, прозвучали із вуст членів українського товариства, яке носить її ім'я. Українці з Осієка з гордістю читали безсмертні вірші письменниці, якою гордиться Україна та українці у цілому світі.

Дивовижна незламність, сила і духовна краса Лесі Українки стала взірцем для всіх, хто був присутній на урочистій програмі.

Олеся Мартинюк

Ugašen veliki požar oko černobilske nuklearke. Sumnja se na podmetanje

Veliki požar koji se širio šumama oko neaktivne nuklearne elektrane u Černobilu ugašen je, a vatru su gasile stotine vatrogasaca uz pomoć aviona i helikoptera. Aktivisti za zaštitu okoliša upozorili su da požar pored mjesta na kojemu se 1986. dogodila najteža nuklearna katastrofa na svijetu predstavlja opasnost od

radijacije. Jaroslav Jemeljanenko, organizator izleta u Černobil, je situaciju opisao kao kritičnu napisavši da je požar zahvatio napušteni grad Pripjat, "gdje je smješten najaktivniji radioaktivni otpad iz cijele černobilske zone". No ukrajinske vlasti rekle su da unatoč tome što su registrirani kratkoročni oštri porasti čestica cezija-137 u području Kijeva, koji se nalazi oko 130 km južno od elektrane, razine radijacije sveukupno su ostale unutar normalnih ograničenja te nisu potrebne dodatne zaštitne mjere. U priopćenju ministarstva unutarnjih poslova stoji da "nema otvorene vatre, ali ima slabog tinjanja na šumskom tlu".

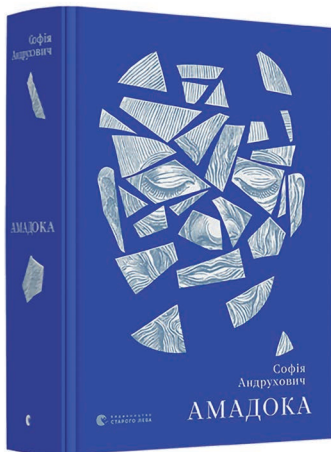
Predsjednik Volodimir Zelenskij obećao je transparentnost o ovom događaju. "Društvo mora znati istinu i biti sigurno", izjavio je predsjednik.

Požar, jedan od nekoliko koji slijedili nakon neobično suhog vremena, počeo je 3. travnja u zapadnom dijelu ograđene zone i proširio se na obližnje šume.

Policija je priopćila da su identificirali 27-godišnjeg stanovnika kojeg optužuju za namjerno izazivanje požara. Ostaje nejasno, je li osoba koja je navodno priznala podmetanje većeg broja požara "iz zabave", djelomično ili potpuno odgovorna.

HINA 14.4.2020.

Літературні новини з України

Новий роман Софії Андрухович «Амадока»

Софія Андрухович – письменниця, перекладачка та публіцистка, авторка прозових книжок «Літо Мілени» (2002), «Старі люди» (2003), «Жінки їхніх чоловіків» (2005), «Сьомга» (2007). У 2014 році випустила роман «Фелікс Австрія», що того ж року отримав відзнаку «Книга року ВВС», а 2018 року у видавництві Edicije Božičević вийшов його переклад хорватською мовою. У 2020 році вийшов фільм «Віддана», знятий компанією FILM.UA за мотивами роману «Фелікс Австрія». Цього ж, 2020 року у Видавництві Старого Лева вийшов з друку новий роман Софії Андрухович «Амадока».

У романі переплітаються відразу три сюжетні лінії і за словами самої авторки, це могли б бути три окремі романи, пов'язані найнесподіванішим чином темою пам'яті. Авторка сплітає одразу три надскладні і водночас важливі для української історії і ідентичності

теми: Розстріляне Відродження, Голокост та поточну війну на Донбасі. Понівечений до невпізнаності в одній із гарячих точок на Сході України, герой роману «Амадока» тільки дивом залишився живим. Це сумнівна втіха, оскільки важкі травми призвели до повної втрати пам'яті: чоловік не пам'ятає ні свого імені, ні звідки походить, не пригадує жодної близької людини. Таким його і віднаходить жінка, любов і терпіння якої здатні творити дива: сягати найглибших пластів забуття і спогадів, поєднувати розрізнені клапті понівеченої свідомості, зшивати до купи спільну історію.

Сама назва роману «Амадока» це назва озера, зображеного на серії середньовічних географічних мап, нібито розташоване на території сучасної України десь між сучасними Тернополем і Кам'янцем-Подільським, вперше згадане Геродотом. Уже під кінець XVII століття озеро безслідно зникає з мап. Яким чином безслідно випаровуються великі озера, як зникають цілі світи, цілі культури – і що залишається натомість? Чи може існувати зв'язок між єврейською катастрофою Східної Європи і знищенням української інтелігенції в часи сталінських репресій?

Щодо очікувань читачів від нового роману Софія Андрухович зазначає: «Я свідом, що «Амадока» цілком може зіткнутися зі спротивом, і не сподіваюсь повторення історії роману «Фелікс Австрія». Водночас я вдячна за очікування і чекання. Вони майже не обтяжують, але надихають».

Для огляду використовувалися матеріали Видавництва Старого Лева (<https://starylev.com.ua/amadoka>) та інтерв'ю з авторкою роману, Софією Андрухович <https://kurs.if.ua/culture/sofiya-andruhovich-rozpovila-pro-novyy-roman-amadoka/>.

Повідомлення підготувала проф. Дарія Павлешен

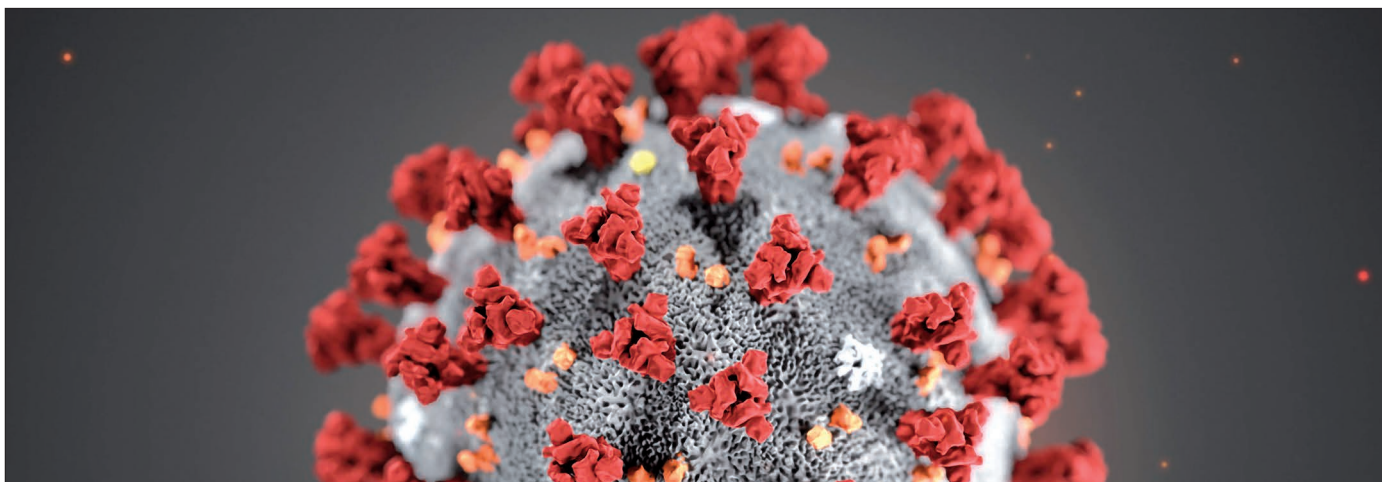

Росія повинна нести відповідальність за військові злочини в Україні

1 березня 2020 року Тристороння контактна група в складі представників України, Росії та Організації з Безпеки і Співробітництва в Європі (ОБСЄ) підписала рішення, яким запропонувала створити Консультативну раду, де Росія як сторона мирних переговорів замінюється «представниками ОРДЛО» – фактично, представниками контрольованих Росією терористичних організацій, так званими Д/ЛНР. Світовий Конгресс Українців (СКУ) закликав Президента України та Верховну Раду України відхилити ці пропозиції. Згода на такі умови легітимізує російську риторику щодо «внутрішнього конфлікту в Україні» та перетворює Росію з агресора на «спостерігача», а згодом, можливо, і на «миротворця». Незважаючи на ніби «дорадчий»

статус утворюваної Консультативної ради, це є кроком до легалізації російської окупаційної влади – як в українській правовій сфері, так і перед міжнародною спільнотою. Схожу стратегію Росія використовувала в інших зонах заморожених конфліктів, які вона створювала в різних регіонах світу. Згода України на прямі переговори з лідерами контрольованих Росією терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР» легітимізує російську окупацію регіону. Україна повинна продовжувати вимагати від Росії припинення війни та деокупації Донецької та Луганської областей, а також Криму.

Світовий Конгресс Українців
СКУ Бюлетень номер 5, Весняний випуск 2020

Коронавірус в Україні. Поточна статистика

В Україні коронавірусна інфекція Covid-19 (пневмонія нового типу) вперше була діагностована 3 березня 2020 року в Чернівцях. 13 березня було зафіксовано перший летальний випадок внаслідок коронавірусної інфекції.

Поточна статистика по коронавірусу на 2.05.2020 року в Україні.

Всього інфіковано – 11411 занедужавших
Смертельні випадки – 279, що становить 2,4%
Видужали – 1498, що становить 13,1%
Наразі хворіють – 9634, що становить 84,5%

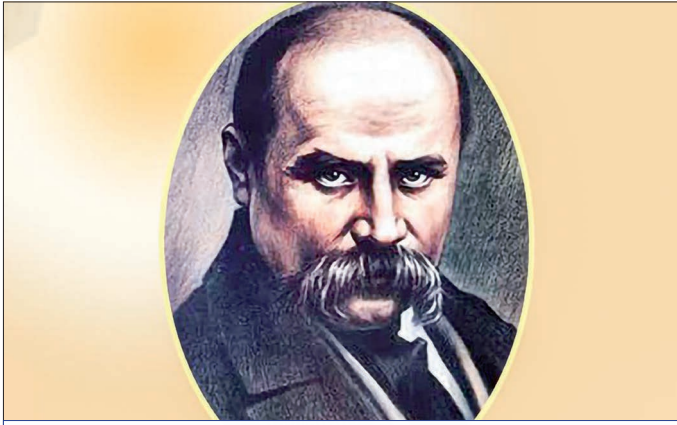
З них серйозні та критичні випадки 151

Найбільше занедужавших на коронавірус нараховується у Чернівецькій області, на другому місці – місто Київ, на третьому – Івано-Франківська, а на четвертому місці – Тернопільська область.

Щодо інфікованих COVID-19 на окупованих територіях вірогідних даних немає. В анексованому Криму за інформацією російських джерел на 31.03.2020 був 21 хворий. Перевірити ці відомості у незалежних джерелах немає можливості. По окупованих районах Донбасу достовірна інформація відсутня.

Мінфін, 02.05.2020.

Taras Ševčenko i njegova naša Ukrajina

Bez obzira na nastale prepreke koje su onemogućile mjesec slavljenja pjesnika, on ostaje sa svojim narodom kao simbol zajedništva i vjere u dolazak oslobođenja.

Rođenjem Tarasa Ševčenka započelo je novo doba – doba neslomljiva otpora istočnome zlu i utvrđivanja nacionalnoga dostojanstva. Rođen 25. veljače (9. ožujka) 1814. na *dnu dna* ukrajinskoga seljaštva u siromašnoj kmetskoj obitelji, u glinenoj kućici pod slamnatim krovom, Taras kao da je cijelim životnim putem potvrđivao da je iza njega stajala neka sila koja ga je vodila Ukrajinom kao Golgotom. Ševčenko je stvorio lik Ukrajine – plodne zemlje koju je Bog darovao čovjeku da bi uživao u svome trudu, a u stvarnosti ona je bila pakao na Zemlji gdje je čovjek rob tuđinaca. Hvaljen polaznik Peterburške akademije slikarstva mogao je postati uspješan umjetnik, ali nešto ga je vodilo odozgo kao da ukazuje na poziv: ne životni uspjeh, nego trnovit vijenac nacionalnoga proroka. Sjećanje na napaćeni narod Ukrajine nije ga napuštalo i upravo takvom predočio je domovinu 1840. u pjesmama zbirke *Kobzar*, nazvane prema liku narodnoga barda s gudačkom *kobzom*. *Kobzar* je postao svojevrsnom ukrajinskom Biblijom. Ona započinje veličanstvenom slikom noćnoga Dnjepra. Ako je Gogolju ta rijeka bogata tišinom, u Ševčenka brui snagom gnjeva koji vrije u narodu ratniku. Ševčenko ustvrđuje da to nisu robovi, već slobodarski borci, što je potvrđivala povijest njegove zemlje. Stvara nacionalne simbole – to su Ukrajina žena i Ukrajina ratnik. Prva je prikazana nizom likova u kojima se iza romantičarske drame tragične sudbine nazire stvarnost – sudbina žene kao žrtve *Moskalja* (pučki naziv ruske vojske) koji se narugao djevojačkoj ljubavi što se završava ludilom majke, nakon koje njen sin ostaje siroče – kao izraz nacionalne sudbine. Poemom *Kateryna* stvorio je simbol ukrajinske žene koju tlači okupator. Pisac kao da pretkaže kako se zločinci izruguju njegovoj zemlji u sljedećim stoljećima što donose njegovu narodu neviđene zločine – od Gladomora 1932.–1933. kao genocidnog istrebljivanja seljaštva glađu – do ciničnoga gaženja slobodarskih težnji i komanđanja zemlje 2014. No Ukrajina je i ratnik, što je oslikano snažnim potezima veličanstvenoga spjeva *Gajdamaky*. Prikazom svenarodnog ustanka autor predočuje ratobornu tradiciju slobodarske Ukrajine tijekom povijesti. Koristio se smijehom kojim je carizam ismijavao njegov zemljak Gogolj i kojem je

kao duhovnome bratu poslao pjesničku poruku (*Gogolju*). U veličanstvenom spjevu *Kavkaz*, za razliku od ruskih pisaca koji su stvarali krajolike, prikazivali egzotične narode ili sudbinu „kavkaskih zarobljenika“, ukrajinski je pjesnik stvorio snažnu optužbu protiv carizma, kolonijalne propagande i crkve pri pokoravanju gorskih naroda. Čečene je pozvao na otpor čuvenim riječima „Borite se – izborit ćete se, Bog vam pomaže!“. Ukrajince je u poznatoj *Oporuci* pozivao na ustanak i oslobođenje obećavajući da će biti sa svojim narodom sve dok se ne oslobodi od lanaca nevolje. I tek onda će otići Bogu – moliti se za svoj narod. Nije slučajno da je Ševčenko ulijevao strah ukrajinomrscima u svim režimima. U mojoj su svijesti studenta Kijevskog sveučilišta ostale nezaboravne represije vezane za proslavu Ševčenka. Jedan od najopasnijih događaja bio je upravo 9. ožujak, kada su se studenti okupljali pokraj spomenika Ševčenku i recitirali pjesmu, zabranjenu cenzuram, *Raskopana mogila* – o Ukrajini, opljačkanoj, koju je tlačio Moskalj. Drugi dan bi štovatelji *Kobzara* nestajali s popisa studenata i završavali u logorima.

Upravo tom pjesmom započinje hrvatska *ševčenkiana* – 1863. god. mladi August Šenoa prevodi Ševčenka, što je bio prvi prijevod ukrajinskoga pjesništva kod južnih Slavena. Tim prijevodom Šenoa je ne samo uveo ime pjesnika već i njegovu zemlju – Ukrajinu, ne i velikodržavne nazive, kao Malorusija, Jugozapadni kraj i slično, čime je ruski carizam težio zataškati postojanje naroda. Šenoa je predočio patnje naroda koji je pograbio drugi, i to slavenski susjed, čime je rušio prastari hrvatski mit – utopiju o slavenstvu kao neupitnom bratstvu. Prevedena je pjesma pripadala slavnome ciklusu nastalu prigođom povratka Ševčenka u domovinu. Pisac je s neviđenom hrabrošću „ušao“ u carski dvor, „sreo se“ s carem koji je oslikan kao žrtva teškoga mamurluka i kroničnoga zla, predočivši propast tog imperija (poema *San*).

Upravo putem sudbine Ukrajine i vlastite nacije osmišljavali su hrvatski intelektualci tog pjesnika, dajući svoj doprinos svjetskoj *ševčenkiani* – od prvog Matičina izdanja knjige prijevoda Augusta Harambašića 1887. do pronicavosti tekstova slavista Josipa Badalića, pisca Ive Kozarčanina, velikog ukrajinofila Stanka Gašparovića, akademika Aleksandra Flakera i niza drugih. Ali... „potreban je novi prijevod Ševčenka“ – reče mi jednom Luko Paljetak. Zapamtiš te riječi, razmišljah o tome i uskoro izašla je nova Matičina knjiga Ševčenkovih pjesmotvora u prijevodima Antice Menac. A, vjerujemo, bit će još iskaza tradicionalne hrvatske solidarnosti s Ukrajinom. Ni poslije dvije stotine godina od rođenja sve ono što je stvorilo Ševčenka ne gubi vrijednost i značenje – Ukrajina se opire zlu kao neslomljiva nacija ureknuta zlom nezasitnoga susjeda koji se nikako ne može pomiriti s postojanjem toga naroda. Upravo je takav Ševčenko – borac kakav se doživljava danas, dvjesto godina poslije rođenja, kada su sve njegove ideje i nadalje aktualne. I zato je prikazan kao sudionik ustanka na Majdanu i širom Ukrajine, nad kojom se po tko zna koji put navukla podmukla kob s istoka. Zlo će proći, Ukrajina će opstati, kao i njene grane po svijetu, jedna od tih grana su i Ukrajinci Republike Hrvatske.

dr. sc. Jevgenij Paščenko,

profesor ukrajinstike Sveučilišta u Zagrebu

Ukrajinski povjesničar i arheolog prof. dr. sc. Orest Korčinski u Zagrebu

Predavanje o istraživanju srednjovjekovnog grada Stiljsko kao prijestolnice Bijelih Hrvata

Profesor Orest Miroslavovič Korčinski posvećen je istraživanju ranosrednjovjekovnih gradova na području gornjeg Podnestrovlja koji mnogi znanstvenici i istraživači smatraju zemljom ljetopisnih, istočnih ili Bijelih Hrvata. Zavirimo li u geografsku kartu toga područja, mnogi će nas ojkonomi podsjetiti na negdašnje mnoštvo gradišta ili gorodišta: Gorodisko, Gorodok, Zvenigorod, Gradivka, Gorodiše uz rijeku Dnister i Gorodište nedaleko Stiljskoga. Zanimljivi su i nazivi mjesta Posada Novomiska i Spas. U taj poetski zemljopis mogla bih zapisati brojno nazivlje mjesta, sela i rijeka pored kojih smo prolazili, a koja, ne brbljajući i ne namećući se poput službenih povijesti, govore o našoj davnoj povezanosti: Sinji Potoki, Tuhalj, Zolota Lipa, Verhne Sinovidne, Višnja, Lonija, Stare Selo, Komarevci, Sere-dine, Grebeniv...

Dvije godine nakon našeg susreta u Stiljskom uspjeli smo dogovoriti dolazak prof. Korčinskog u Zagreb i njegovo predavanje o istraživanju srednjovjekovnog grada Stiljsko kao prijestolnice Bijelih Hrvata i jednog od najvećih europskih srednjoeuropskih gradova. Razlog mojem silnom zanimanju za njegovo istraživanje nije bila samo nedovoljno poznata tema u Hrvatskoj, već upornost, uvjerljivost, istinoljubovost i posvećenost koja je emanirala iz njegove osobnosti. Kada sam ponudila prof. Korčinskom boravak u našoj kući (ne bih li mu skratila muke oko potrebnih novčanih sredstava), moj suprug Antun i ja uvjerali smo se koliko je Orest Korčinski vrijedan pozornosti, ne samo kao istraživač, već i kao čovjek izuzetne osobnosti. On se kod nas osjećao kao kod kuće, a mi smo dragog gosta prihvatili kao člana naše obitelji. Kad bi se pokušao ispričati da nas previše „davi“, odgovorila bih mu kako i ja tako „davim“ ljude po cijelom svijetu jer putujući stanujem u kućama dobrih ljudi, a ne u hotelima. Njegov hrvatski postajao je sve bolji, neke je riječi izgovarao gotovo savršeno kad bi ih prvi put čuo. Bavi se i glazbom, svira klavir. Ja sam učila ukrajinski i proučavala mnoge riječi kao daleke zajedničke rođake. U Zagreb je stigao u ponedjeljak 21. listopada 2019., vrlo iscrpljen nakon dvadesetak sati putovanja vlakom pa mi je nakon nekog

vremena na našem ukrajinsko-hrvatskom jeziku rekao: „Vi ste mi energiju koju ste ubrali na Vašim putovanjima svijetom, vratili!“

Prof. dr. sc. Orest Korčinski (Орест Корчинський) ukrajinski je povjesničar i arheolog. Rođen je u Lvivu 1952. godine. Na Povijesnom fakultetu Sveučilišta „Ivan Franko“ u rodnom gradu diplomirao je 1977., a 1996. obranio doktorsku disertaciju *Gradine Gornjeg Podnistrovlja od 9. do početka 14. stoljeća*. Od 1977. do 1980. radio je kao znanstvenik na Odjelu arheologije u lvivskome Povijesnom muzeju, a od 1980. do 1986. na Odjelu arheologije Prikarpatja i Volinskog područja Instituta za društvene znanosti Ukrajinske akademije znanosti. Ravnatelj je gornjodnistrijanske arheološke ekspedicije Ukrajinske nacionalne akademije znanosti od 1987. Tridesetak godina istražuje arheološku, etnološku, materijalnu i duhovnu kulturu karpatskih Hrvata. Autor je više od stotinjak znanstvenih radova i sudionik dvadesetak znanstvenih konferencija u Ukrajini i inozemstvu. Predavao je arheologiju srednjeg vijeka na sveučilištima u Poljskoj. Od 2001. predsjednik je Organizacije za očuvanje nacionalnog spomenika kulture Stiljski grad (8. – 10. st.), a od 2015. ravnatelj povijesno-kulturnog parka *Stiljski grad*. Glavni je urednik časopisa *Stiljski grad* koji je pokrenut 2017.

U Matici hrvatskoj u Zagrebu prof. Korčinski održao je 23. listopada 2019. predavanje *Stiljsko gradište od 8. do 10. st.* u kontekstu povijesti i kulture Velike (Bije)le Hrvatske o srednjovjekovnom gradu Bijelih Hrvata koji je bio smješten u mjestu Stiljsko, nedaleko Ljiva, u zapadnoukrajinskoj Mikolaivskoj oblasti. Predavanje su organizirali Hrvatsko-ukrajinsko društvo i Odjel za arheologiju i etnologiju Matice hrvatske, a osim ukrajinskog predavača sudjelovali su predsjednik Društva prof. Đuro Vidmarović i pročelnica Odjela dr. sc. Lidija Bajuk, poznata hrvatska kantautorica etno glazbe te ja kao putnica i književnica. U glazbenom dijelu programa gitaristice Viktorija Viktorivna Kulykovska i njezina kći Jana Katruca odsvirale su ukrajinsku božićnu koljadu i podsjetile nas, kako je naglasila moderatorica programa Lidija Bajuk, na hrvatsku i ukrajinsku sličnu glazbenu baštinu te mogućnost njihova zajedničkog podrijetla. Predavanje je prevodio odličan poznavatelj ukrajinskog i hrvatskog jezika i arheologije kao znanosti –

odmjereno i dinamično – zagrebački arheolog Boris Graljuk.

U punoj dvorani Matice hrvatske našli su se veleposlanici (Drago Štambuk stigao je na predavanje izravno iz Teherana), književnici, stručnjaci, znatiželjnici, suradnici prof. Korčinskog iz Lviva koji su publici ponudili knjižicu u kojoj je otisnuto njegovo predavanje na ukrajinskom i hrvatskom jeziku. Jedini novinari bili su učenici OŠ Tituša Brezovačkog koji su željeli izvijestiti o ovom zanimljivom događaju. Najviše ih se dojmio dio predavanja o gradnji brane za regulaciju protoka vode obližnje rijeke Kolodnice i sustava za prenošenje čamaca uzvodno pomoću konopa.

Osobita vrijednost predavanja odnosi se na vjerske sadržaje starih Slavena, na hramove i žrtvenike. Upravo je navedeno u svome predavanju, održanom u Zagrebu, naglasio prof. Korčinski: „U životu stanovništva ovog kraja bila je važna duhovna kultura. Spomenici duhovne kulture uključuju nekropole, ostatke drevnih svetišta i hramove u stijenama“.

Korčinski je otkrio i istražio drevne nekropole koje se kao humci različitih veličina uzdižu u bregovitoj okolini Stiljskoga, iznad rijeke Kolodnice. U posljednja tri desetljeća u blizini Stiljskoga grada pronađeno je mnoštvo spomenika koje treba istražiti i zaštititi. Neki od njih toliko su jedinstveni da nemaju inačice na europskom kontinentu, zapisao je Korčinski u knjižici koja je poslije predavanja bila dostupna slušateljima. Primjerice, u gradu-svetištu (8. – 10. st.) nedaleko sela Iliv iznad rijeke Ilovec, ističe se prijestolje na kojemu su nekad bile postavljene skulpture božanstva. Pored udubljenja na kojem je stajala skulptura pojedinog božanstva, pronađen je vrlo lijepi cvjetoliki brončani prsten, a u njegovu podnožju ostatci životinjskih kostiju i ulomci

glinenog posuđa. Površina mu je bila prekrivena drvenim ugljenom i čađom, a na pojedinim mjestima zabilježeni su tragovi obredne vatre. Nedaleko je i veličanstvena spilja koja u neravnoj polukružnoj liniji izviruje iz šumskoga tla, po sredini rastvorena uskim duguljastim otvorom. Korčinski pretpostavlja kako su se u toj tajanstvenoj prirodnoj tvorbi, koja simbolizira božicu plodnosti, ženu i majku, održavali vjerski obredi.

Jedinstveno svetište također je Diravec ili Stolni kamen u selu Dubrova nekoliko kilometara udaljenog od Stiljskoga. Njegova pučka imena spomen su na neobičan izgled toga ogromnoga monolita: veliki otvor koji prolazi kroz njegovo središte i ravnu horizontalnu površinu nalik velikom stolu. U njegovu okomitom zidu tri su udubljene brazde zašiljenih krajeva. U podnožju Diravca nalazi se ovalni umjetni kamen, ispod kojega su pronađeni slojevi ugljena i pepela, ostatci životinjskih kostiju i obrednih glinenih posuda. Prema mišljenju Korčinskoga, taj monolitni kompleks ima kozmogonijsko značenje. Ovalni kamen simbolizira kuglu zemaljsku, tri brazde početak su svijeta: vatra, voda i zrak. Trima elementima posvećene su i tri žrtvene jame. Diravec, kako mještani nazivaju neobičan, visoki kamen, drugačiji je od okolnih stijena s vidljivim nišama četverokutnih ulaza. Ističe se u krajoliku svjedočeći o vjerovanjima davnoga svijeta.

Klanjanje dubu zadržalo se sve do 18. stoljeća kada prosvjetitelji zabranjuju pogansko pjevanje ne bi li narod odvratili od stare vjere. U malom stiljskom muzeju na simpatičnom plakatu Diravec je prikazan, na dječjem radu, kao kameno čudovište. I zaista, došavši u Dubrovi do padine iznad koje se nadvio njegov lik koji je izazivao strahopoštovanje, učinio

Vrhovi strelica (IX.-X. st.)

mi se okaminom koja je u sebi još čuvala živa sjećanja na gužvu bogova i ljudi u kojoj su okrutna hijerarhija i žrtvovanje bili uobičajeni dio života. Četverokutne udubine, male pećine u stijenama ispod, pripadale su monasima asketima koji su ih nastanili nakon prihvaćanja kršćanstva u 14. st. prije mongolsko-tatarskih napada.

Krajem osamdesetih prošlog stoljeća Korčinski je otkrio i djelomice istražio kompleks stijena na periferiji grada Mikolajiv, 8 km od Stiljskog. U njima su isklesane dvorane nalik nadsođenim tunelima. Na različitim mjestima u zidovima otvoreni prolazi spajaju te dvorane u jedan objekt. U svaku dvoranu vodio je dvorišni ulaz s vratima što dokazuju sačuvani utori. Korčinski smatra da su to ostatci drevnih kulturnih građevina, hramova božanstva Sunca okrenutih prema jugu. Kada je stanovništvo pokršteno, hramove su koristili redovnici asketi, o čemu svjedoče pravilna udubljenja za oltare i relikvije. O postojanju slavenskog hrama uklesanog u stijenama na visokoj gori pišu i arapsko-perzijski izvori (al-Musudi) navodi Korčinski dodajući svojim arheološkim istraživanjima i povijesne argumente.

U razgovoru s Orestom Korčinskim, rođenim Lvivovljanom, spomenula sam Zbručanski idol koji sam zapazila u Muzeju povijesti religija u Lvivu do velike Dominikanske crkve koja je u vrijeme Sovjeta bila pretvorena u Muzej ateizma. Tada sam pomislila kako je izložak dovoljno privlačan i zagonetan da me ponovno vrati u Stiljsko i moguću rekonstruiranu povijesnu zbilju. Prof. Korčinski mi je potvrdio kako je idol pronađen u termopilskom području koje on označava prostorom stare slavenske zemlje.

Zbručanski idol vitka je četverokutna skulptura s četverostranom glavom (svako od njegova četiri lica okrenuto je prema jednoj strani svijeta), pokrivenom okruglom kapom. Skulptura u obliku stupa podijeljena je na tri dijela: nebo, zemlju i podzemni svijet. Prema tumačenjima pojedinih arheologa likovi u nebeskoj razini su Mokoš, boginja plodnosti s rogom obilja, Lada, boginja rasta i pokroviteljica svadbi s prstenom u ruci, Perun, bog s mačem i konjem. Na

zemaljskoj razini dva su muškarca i dvije žene koji plešu na granama. Na najnižoj podzemnoj razini je Veles, troglav, koji zemlju pridržava s tri strane. Idol je pronađen na planini Bogit na raščišćenoj kamenoj podlozi s osam koritastih udubina gdje su otkrivene lubanje dvaju muškaraca i dviju žena – vjerojatno žrtava prinesenih starim bogovima.

Predavanje u Zagrebu prof. Korčinski završio je, pomalo umoran, ali i dalje emanirajući energijom zanesena znanstvenika i ozbiljnog zanesenjaka, s vjerom vrsnoga stručnjaka i argumentima koji prema njegovim stavovima svjedoče o postojanju grada Stiljsko u razdoblju od 8. do 10. st. u središnjem dijelu slavenskoga svijeta, naseljenog Slavenima – karpatskim Hrvatima. Izuzetno velika površina ovog srednjovjekovnog grada (250 hektara) i njegova složena sociološka i topografska struktura svjedoči o jednom od najvažnijih spomenika kulture ranog srednjovjekovlja kako u slavenskom svijetu tako i u europskom surjeću.

Orest Korčinski osobito je zanimljiv i duhovit u neslužbenim druženjima. Pričao mi je o svome susretu na stiljskom brijegu s jednim starcem s palicom u ruci koji je tvrdio kako je Stiljsko spalio knez Vladimir. Korčinski se potrudio da mu navede povijesne izvore koji zapisuju samo kako je Vladimir 992. krenuo na Hrvate, ali ishod njegova vojnog poduhvata nije poznat... No, starac je u nevjerici mahnulo rukom, čvrsto ostavši pri svome uvjerenju... Uvjerljiva mi je profesorova teza kako se knez Vladimir morao odvratiti od Hrvata kako bi spasio svoju Kijevsku kneževinu. A kako je grad izgorio i posve se ugasio život u njemu, ostaje tajna. Priznavala sam i podržavala njegov rad, kao što sam vjerovala njegovu iskrenom smijehu koji bi se proširio cijelim prostorom kad se „požalio“ kako u Lvivu on i supruga Irena žive u malom dvosobnom stanu, a ovdje kod nas (ili kako on lijepo kaže u nas) ima cijeli kat i kad ga moj suprug „tješi“ kako zauzvrat raspolaže povijesnim gradom Stiljsko koji obuhvaća 250 hektara. Tako je energija domaćinskih, a tako tajanstvenih Karpata ušla u naš dom.

Biserka Goleš Glasnović, prof.

Kameniti hramovi u selu Dubrova pored Stiljskog

Antica Menac - inicijator uvođenja ukrajinskog jezika u nastavu na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

Umrula je Antica Menac (1922.-2020.) profesor, dr. sc., članica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, veliki prijatelj Ukrajine i inicijatorica uvođenja ukrajinskog jezika u nastavu na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Kao slavist, predavala je ruski jezik na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i 25 godina bila predstojnica Katedre za ruski jezik.

Antica Menac predstavlja generaciju istaknutih hrvatskih slavista-rusista koji su pružili svesrdnu potporu hrvatskoj ukrajinistici. U svojstvu predstojnika Katedre za ruski jezik (1961.-1985.), bila je jedan od pokretača uvođenja ukrajinskog jezika kao lektorata, što je ostvareno 1964. otkada su na Filozofski fakultet svake godine, na temelju ugovora o međudržavnoj suradnji, počeli dolaziti profesori ukrajinskog iz poznatih sveučilišta Ukrajine.

Antica Menac se trudila da ukrajinski jezik, koji je u toj katedri imao status lektorata, bude uvijek zastupljen u nastavi i surađivala s lektorima (obavezno Ukrajinčima i ukrajinistima) koji su na lektorsku funkciju dolazili iz Kijeva i drugih ukrajinskih sveučilišta - iz Lavova, Odese, Harkiva. Ta je suradnja često rezultirala i objavljivanjem zajedničkih radova. Uspješan rad prešao je granice lektorata i omogućio da ukrajinski jezik i književnost dobije status glavnoga predmeta. Nadalje, on se tako i studira i već godinama obrazuje naraštaje diplomiranih ukrajinista na Katedri za ukrajinski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Kao slavist, profesorica Antica Menac se trudila da ukrajinska problematika bude uključena u znanstveni rad fakultetske slavistike, posebice u pripremi rječnika. Zato je ukrajinistika bila izražena u radovima Antice Menac, čemu je posebice pogodovalo sudjelovanje ukrajinskih profesora u radu na fakultetu.

U opsežnoj bibliografiji Antice Menac su i značajni rezultati iz leksikografije, rječnici: A. Menac i A. P. Kovalj, *Ukrajinsko - hrvatski ili srpski i Hrvatsko ili srpsko-ukrajinski rječnik* (686 str.), Sveučilišna naklada Liber, Zagreb 1979. Rječnik je nagrađen Nagradom grada Zagreba za god. 1980. U tom su rječniku po prvi puta zajedno leksikografski obrađeni ukrajinski i hrvatski jezik. Rječnik je bio značajan rezultat, predstavljen u kulturnoj razmjeni ukrajinsko-hrvatske suradnje na Danima hrvatske kulture u Ukrajini i obrnuto, početkom 1980-ih godina. Kao istraživač komparativne frazeologije, bavila se i hrvatsko-ukrajinskom poredbenom frazeologijom: A. Menac i R. I. Trostinska, *Hrvatsko ili srpsko-ukrajinski frazeološki rječnik*, 140 str., serija Mali frazeološki rječnici, sv. 1, Zagreb 1985, Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta. Drugo izdanje *Hrvatsko-ukrajinski frazeološki rječnik*, Zagreb 1993., serija Mali frazeološki rječnici, sv. 9.

Antica Menac je također bila prevoditeljica ukrajinskog pjesništva i proze, započevši, zajedno s prof. A. Flakerom, upoznavanjem hrvatske javnosti sa stvaralaštvom mladih pisaca poznatih *šistdesjatnyka* iz generacije 1960-ih. Od ukrajinske je proze prevodila pripovijetke suvremenih pisaca Valerija Ševčuka i Ostapa Višnje,

koje su objavljene u časopisu *Književna smotra* ili čitane na Radio Zagrebu. Posebice je zaslužna u prevodenju poezije, mnogo je prevodila ukrajinsku poeziju i objavljivala svoje prijevode/prepjeve u časopisima (*Izvor*, *Forum*, *Književna smotra* i dr.), zatim u antologijama (*Antologija svjetske lirike*, uredio Slavko Ježić, Naprijed, Zagreb 1965., *Antologija svjetske ljubavne poezije*, sastavio Nikola Miličević, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb 1968.) i u posebnoj knjizi *Ukrajinska lirika*. Prevedene su neke narodne pjesme i pjesme ukrajinskih pjesnika: Taras Ševčenko, Ivan Franko, Lesja Ukrajinka, Pavlo Tičina, Maksim Rilejski, Dmitro Pavličko, Lina Kostenko, Vasil Simonenko, Galina Gordasevič, Boris Olinjik, Ivan Drač, Petro Osadčuk, Lida Palij, Vasil Stus, Taras Melničuk, Vasil Goloborodko, Mikola Vorobjov, Vasil Ruban, Oleg Lišega, Viktor Neborak.

Velika je zasluga znanstvenice u prevodenju stvaralaštva Tarasa Ševčenka, objavila je prijevode Ševčenkovih stihova: *Тополя* (Topola), *Думка 1* (Dumka 1), *Думка 2* (Dumka 2), *Причинна* (Ureknuta), *Гайдамаки* (Hajdamaci), *Думи мої, думи мої...* (Misli moje, misli moje...), *Заповіт* (Oporuka), *Не для людей, тії слави...* (Ni zbog ljudi ni zbog slave...).

Matica hrvatska je objavila njene prijevode u knjigama *Ukrajinska lirika/Українська лірика*. Prevela i priredila Antica Menac, pogovor Jevgenij Paščenko. Biblioteka Parnas. Zagreb: Matica hrvatska, 1998. Značajnim događajem u obilježavanju 200. godišnjice rođenja pjesnika je bio prijevod, objavljen u dvojezičnom izdanju *Taras Ševčenko: Izabrane pjesme*. Prevela s ukrajinskoga Antica Menac, bilješke i komentari Rajisa Trostinska, izbor pjesama i pogovor Jevgenij Paščenko. Zagreb: Matica hrvatska, 2014.

Kao priznanje za rad na ukrajinistici Antica Menac je 2008. godine odlikovana visokim državnim odlikovanjem Ukrajine, veleredom „Za zasluge“ III. stupnja.

Prigodom primitka nagrade 27. 11. 2008. je rekla: „U povodu današnje svečanosti, na kojoj mi se dodjeljuje visoka nagrada predsjednika Ukrajine za moj rad na ukrajinistici, želim reći nekoliko riječi. U okviru mojih slavističkih studija i slavističkih interesa ukrajinski je jezik zauzimao znatno mjesto, i ja sam mu posvećivala mnogo vremena i ljubavi. Fascinirao me je svojom ljepotom i skladom, svojom gramatičkom završenošću i savršenosti, svojom stilističkom razgranatosti, a na zvukovnom planu svojom mekoćom i muzikalnošću; tu ne mogu prešutjeti i moju dalmatinsku osjetljivost na njegovu ikavicu. Od bavljenja jezikom samo je jedan korak do bavljenja književnošću, a onda i do prevodenja književnosti. Prevodila sam ukrajinsku prozu i poeziju, s izrazito većom sklonosti prema poeziji, jer sam težila tome da za ukrajinske akcentno-ritmičke sheme nađem adekvatne u hrvatskima. Bavila sam se pomalo i leksikografijom, pa je tako 1980. nastao (u suautorstvu s kijevskom kolegicom Allom Petrivnom Koval') *Ukrajinsko-hrvatski i Hrvatsko-ukrajinski rječnik*. Sada, 30 godina poslije toga, radim sama na rječnicima istog naslova, ali uz proširenje opsega i usklađivanje s promjenama nastalim u oba jezika. Ako sam dakle dala obol stvaranju zagrebačke ukrajinistike, ponosim se time i s radošću primam današnje priznanje za moj rad. Zahvaljujem ukrajinskom predsjedniku što mi to visoko priznanje dodjeljuje u ime svoje prelijepe, prijateljske nam zemlje i svoga ponosnog, talentiranog i napaćenog naroda.“

Neumorni, plemeniti rad Antice Manac na polju ukrajinistike će ostati kao značajan doprinos u razvoju struke, poticaj za nastavak tradicije istaknutih slavista.

dr. sc. Jevgenij Paščenko,

profesor ukrajinistike Sveučilišta u Zagrebu

